

Izhaja vsak dan razen sobot, nedelj
in praznikov.
Issued daily except Saturdays,
Sundays and Holidays.

LETO—YEAR XXXII. Cena lista je \$6.00. Entered as second-class matter January 14, 1933, at the post-office
at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO, ILL., TOREK, 19. MARCA (MARCH 19), 1940 Subscription \$6.00 Yearly STEV.—NUMBER 56
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

DIPLOMATIČNA OFENZIVA NEM- ČIJE IN ITALIJE

Ustanovitev zveze proti Angliji in Franciji

ROOSEVELT TOVEGA ODPO- SLANCA

18. marca. — Vsa Evropa nestrno pričakuje rezultata pogovorov med Hitlerjem in Mussolinijem, ki sta se danes sestala na konferenci v Brenneru. Italija, v senci ob Brennerskem prelazu, kjer je meja med Nemčijo in Italijo. Naznanilo o konferenci je bilo objavljeno, ko je Hitler odpotoval iz Berlina. Konferenci pripisujejo veliko pomembnost, ker je Hitlerjeva beseda zdaj zakon v Nemčiji, Avstriji, Češkoslovaški in poljskih okrajnih, ki so prišle pod njegovo oblast. Mnenje prevladuje, da je konferenca nova diplomatska ofenziva proti Veliki Britaniji in Franciji. Pričela se je v Rimu, ko se Sumner Welles, ameriški državni podtajnik in Rooseveltov odposlanec, mudi v Rimu. Diktatorja sta si izbrala primerno čas za sestanek, ki naj bi sprožil tudi mirovno gibanje, ki ni nobenega znamenja, da bi Anglija in Francija sprejeli mirovni program, ki bi ga diktiral Hitler.

To je prvi sestanek med Hitlerjem in Mussolinijem od izbruhov vojne in prvi od konferenc v Monakovu, kateri je sledilo uničenje češkoslovaške republike. Od leta 1934, ko je bila ustanovljena os Rim-Berlin, pa do zdaj sta se Hitler in Mussolini nikoli osebno sestala. Nekateri krogi napovedujejo, da konferenci v Brenneru sledi ustanovitev zveze vseh belih držav proti reacionarni Veliki Britaniji in Franciji. Težnja se bo pridružila tudi sovjetska Rusija, ki je že tesno povezana z nacistično Nemčijo. Zdej, ko se dogodki odigravajo s silovito brzino, se širijo govorice, da je Rooseveltov odposlanec Welles boter, če ne oče, skrivne ofenzive. Vsa znamenja kažejo, da je dal svoj blagoslov ofenzivi, ko je ponovno došel v Rim po obisku Berlina. Londona in Pariza. Mussolini se izrekel za sestanek s Hitlerjem, ko se je v njegovem uradu Beneški palači ponovno oglašil Rooseveltov odposlanec.

Ureditve meje med Finsko in Rusijo

Železniški promet obnovljen

Helsinki, Finska, 18. marca. — Osebnostna finska komisija je danes odpotovala proti Moskvi, da bi razpravljala glede ureditve meje na podlagi mirovne pogodbe, katero je morala Finska podpisati in katera je ustala zaradi sovražnosti. Finska bo morala zdaj iti na delo, ki jo čaka zvezi z rehabilitacijo države. Za načelnika komisije je bil imenovan dr. Juho Paasikivi, ministar brez portfelja. On je bil tudi član delegacije, ki je podpisala mirovno pogodbo s Stalinom.

Finska je morala odstotiti Rusiji okrog šest milijonov akrov zemlje, kljub temu pa so ji ostali bogati naravni viri. Finski voditelji pravijo, da se bo delovala kmalu opomogla. Njen narodni dolg je narasel na sedem milijard finskih mark (okrog \$122.500.000), kar je manj, kot je znašal l. 1931, ko je dosegel najvišjo točko \$175.000.000. Med 400.000 prebivalci, ki se bodo morali umakniti iz krajev, katere je dobila Rusija, tvorijo

Francoski komunisti pred sodiščem

Vsi so obtoženi zarote proti vladi

Pariz, 18. marca. — Francija je odločila, da bo obravnava proti 44 komunističnim poslancem, ki se prične v sredo, javna. Pred sodiščem se bo moralo zagovarjati 44 bivših komunističnih poslancev na obtožbo zarote proti vladi, ker se niso hoteli pokoriti odredbi, da morajo pretrgati vse stike s komunistično internacionalo v Moskvi, ko je bila francoska komunistična stranka razpuščena v septembru preteklega leta.

Nad devetimi komunisti bo izrečena obsodba v nenavzočnosti. Med temi je Maurice Thorez, bivši vodja francoskih komunistov, ki je pobežnil iz dežele. Tu prevladuje mnenje, da se nahaja v Moskvi. Vsi begunci so obtoženi tudi zločinov proti varnosti države in podvrženi smrtni kazni. Obravnava bo trajala več dni. Njena značilnost izvira iz dejstva, ker se bo vršila v času, ko je francosko ljudstvo razkačeno zaradi usode, ki je doletela finsko republiko. Pogodbo, katero je vsilil ruski diktator Stalin Finski in jo prisilil na kapitulacijo, je izzvala silno ogorčenje v Franciji.

V zadnjih dneh je policija aretirala 26 uslužbencev pariške podzemne železnice, ki so razpečavali komunistične tiskovine in kopije lista L'Humanite, glasila komunistične stranke, katerega je vlada zatrla. Militantni komunisti te vrste tvorijo malo skupino. Pakt, ki sta ga sklenila Hitler in Stalin, je povzročil veliko konfuzijo med francoskimi komunisti, kar zlasti dokazuje akcija Splošne zveze francoskih delavskih unij, ki je izključila vse komuniste. Vodja te organizacije, ki ima okrog dva milijona članov, je Leo Jouhaux.

Mehika proslavlja zasego oljnjakov

Mexico City, 18. marca. — Okrog 100.000 delavcev in šolskih otrok se je udeležilo parade v zvezi s proslavami druge obletnice zasega lastnine tujih oljnih kompanij. Parada sta opazovala z odra pred državnim palačo Lombardo Toledano, tajnik Mehanske delavske zveze, in general Heriberto Jara, načelnik revolucionarne (vladne) stranke. Predsednik Cardenas je v svojem govoru po radiu poudarjal, da je zasega prinesla velike ekonomske in socialne koristi mehškemu ljudstvu. Dalje je rekel, da bo Mehika obdržala oljno industrijo v svojih rokah.

Znanstvenik dvomi v upreženje kosmičnih žarkov

San Francisco, Cal., 18. marca. — Dr. Robert A. Millikan, slovit ameriški znanstvenik, ki se je pravkar vrnil z raziskovalnega potovanja ob ekvatorju, je izrazil dvom glede možnosti upreženja kosmičnih žarkov. On in dr. H. V. Neher ter William H. Pickering so se mudili v Indiji sedem mesecev, kjer so študirali učinke kosmičnega žarenja. Dasi so kosmični žarki tisočkrat silnejši od atomskih eksplozij, ki so bile uprizorjene v laboratorijih, ne prihajajo v bližino zemlje tako pogostoma, da bi tvorili stalni tok energije.

25 odstotkov meščani, 75 odstotkov pa kmetje. Med glavnimi mesti, ki so prišle pod sovjetsko kontrolo, je Viipuri.

Moskva, 18. marca. — Izvestija, glasilo sovjetske vlade, poročajo, da je bil železniški promet med Viipurijem in Leningradom obnovljen. Rekonstrukcija Viipurija, ki je bil tarča topniškega bombardiranja in napadov iz zraka, se je že pričela.

NEMŠKI LETALCI NAPADLI AN- GLEŠKO BAZO

Ena bojna ladja poško- dovana

NAPAD PRESENETIL ANGLEŽE

London, 18. marca. — Štirinajst nemških bombnikov je sinoči napadlo s bombami pomorsko bazo v Scapa Flowu. Letalci so vržli sto bomb, ki so požarile eno bojno ladjo in ubile sedem mornarjev. Letalski minister je naznanil, da so angleški letalci včeraj napadli nemške patrolne ladje, ki so se nahajale med nemškim obrežjem in otokom Heligolandom. Ena izmed ladij so bombe potopile. Vsi letalci so se po napadu srečno vrnili v svoja oporišča. Istočasno so se angleški letalci spopadli z nemškimi, ko so se slednji pojavili v zraku nad pomorsko bazo v bližini Rosytha, Škotska.

Drugo poročilo pravi, da so Nemci vržli več bomb na hiše in ceste v zapadni deli otoka Pomona. Devetnajst bomb je tresčilo na vas Bridge of Waith, osemnajst pa na ozemlje Queen Amoane. Kroglice iz protiletalskih topov so uničile eno nemško letalo, več drugih pa poškodovale.

Berlin, 18. marca. — Tu pravijo, da so se tri največje britske bojne ladje — Hood, Renown in Repulse — nahajale v Scapa Flowu, ko so nemški letalci napadli to pomorsko bazo s bombami. Letalci niso gotovi, ali so bombe poškodovale te ladje, ker so bili visoko v zraku in niso mogli čitati imen. Poročilo pravi, da so bile ena križarka in tri bojne ladje poškodovane v napadu. Angleži niso pričakovali napada, in so bili silno presenečeni.

Uradni krogi naglašajo, da ni nobenega izgleda, da bi Velika Britanija in Francija prekosili Nemčijo v številu in kvaliteti bojnih letal, ker so se pogajanja med njimi in ameriški kompanijami, da dobe letala najnoveše vrste, razbila. V zadnjih šestih mesečih je Nemčija pospešila gradnjo bojnih letal na stopnjo, da ni nobenega upanja, da bi jo zavezniki prekosili v številu bojnih letal.

Domače vesti

Minnesotske novice

Duluth, Minn. — V Ironwoodu je zadnje dni umrl Marko A. Govednik, star 58 let in rojen v Suhorju pri Metliki v Beli Krajini. V Ameriki je živel 40 let in prvih 28 let v Towerju. Zapušča ženo, štiri sinove in pet hčera. — V Duluthu je umrla 67-letna Helena Anzič, ki je tu živela 26 let. Tu zapušča brata Antona Moharja, v Ciceru, Ill., pa sestro Ano Kos.

Vesti iz Pensylvanije

White Valley, Pa. — Dne 14. marca si je tu vzel življenje Jos. Sirecl, star 65 let in doma iz Topola na Notranjskem. Kaj ga je gnalo v smrt, ni znano. V Ameriki je živel blizu 40 let, bil je vdovec in tu zapušča dva sinova in dve hčeri. Bil je član društva 138 SNPJ. — John Sirecl iz Midwayja, Pa., član društva 89 SNPJ, je prejel žalostno vest, da je 3. februarja t. l. na Visokem, pošta Senčur pri Kranju umrl njegov oče, po poklicu kovač, v starosti 77 let. — V poročilu pred nekaj dnevi o Johnu Lajovcu iz Strabana, Pa., članu društva 138 SNPJ, ki je bil operiran v bolnišnici v Canonsburgu, je manjkalo pojasnilo, da je to bil John Lajovec starejši.

Nov grob v starem kraju

Chicago. — Joe Sernel, član društva 1 SNPJ, je te dni prejel žalostno vest, da je v Ponikvah pri Begunju v okolici Cerknice dne 18. febr. umrl njegov brat Janez Sernel, star 85 let. V Ameriki zapušča tri hčere, brata in sestro Frances Kaley v San Franciscu, v starem kraju pa sina, dve hčeri in mnogo drugih sorodnikov.

Clevelandske vesti

Cleveland. — V bolnišnici je umrl poznani rojak Louis Sterle, star 61 let in doma iz Bača pri St. Petru na Notranjskem. Tu je živel 26 let in zapušča ženo, dva sinova in dve hčeri. Bil je član društva 5 SNPJ.

Sedemnajst poljskih profesorjev umrlo v taborišču

Pariz, 18. marca. — Tu poročajo, da je sedemnajst poljskih profesorjev, ki so poučevali na univerzi v Krakovu, umrlo v nemškem koncentracijskem taborišču v Sachsenhausenu pri Berlinu. Smrt je bila posledica mučenja in pomanjkanja.

REORGANIZIRANJE VLADE FRAN- CIJE NAPOVEDANO

Kritika Daladierjeve politike

BITKE NA ZAPADNI FRONTI

Pariz, 18. marca. — Politični krogi napovedujejo reorganiziranje Daladierjevega kabineta v tem tednu, kar je posledica zahtev, da morata Francija in Anglija prenehati s oklevanjem in začeti veliko ofenzivo v tej "čudni" vojni z Nemčijo. Dalje pravijo, da je mirovna ofenziva, ki bo morda prišla kot rezultat razgovorov med Hitlerjem in Mussolinijem v Brenneru, Italija, še obsojena na polom. Velika Britanija in Francija ne bosta sprejeli mirovnih pogojev, katere bi Hitler diktiral. Zahteve glede reorganiziranja kabineta so se pojavile po tajni seji francoskega senata. Zdej je bilo naznanjeno, da se je 60 senatorjev vzdržalo glasovanja glede zaupnice premierju Daladierju. V prihodnjih par dneh bo prišla odločitev in nekateri trdijo, da bodo vsi člani Daladierjeve vlade resignirali. Daladier ni samo predsednik vlade, temveč tudi zunanji in vojni minister. Možnost je, da bosta prišla v novo vlado Louis Marin, vodja republikanske politične grupe, in Pierre Laval, bivši premier. Jutri se bo nižja zbornica ponovno sestala v svojem zasedanju, ki bo med drugim razpravljala o kapitulaciji Finske pred Stalinom. Kritiki vlade trdijo, da sta Daladier in angleški premier Chamberlain deloma odgovorna za finski debakel. V Parizu objavljeno vojno poročilo pravi, da se bitke med francoskimi in nemškimi vojaškimi enotami nadaljujejo na zapadni fronti pri gorovju Vosgesu. Nemške straže so včeraj napadle francoske pozicije v tem sektorju, a so bile vržene nazaj. Bazel Švica, 18. marca. — Kroglice iz francoskih topov so razbile nemške napise s propagandno vsebino na drugi strani Rena in severno od tega mesta. "Ne žrtvujte svojih življenj za Angleže," so se glasili napisi. Nemci niso odgovorili na francosko topniško bombardiranje.

REORGANIZIRANJE VLADE FRAN- CIJE NAPOVEDANO

Kritika Daladierjeve politike

BITKE NA ZAPADNI FRONTI

Pariz, 18. marca. — Politični krogi napovedujejo reorganiziranje Daladierjevega kabineta v tem tednu, kar je posledica zahtev, da morata Francija in Anglija prenehati s oklevanjem in začeti veliko ofenzivo v tej "čudni" vojni z Nemčijo. Dalje pravijo, da je mirovna ofenziva, ki bo morda prišla kot rezultat razgovorov med Hitlerjem in Mussolinijem v Brenneru, Italija, še obsojena na polom. Velika Britanija in Francija ne bosta sprejeli mirovnih pogojev, katere bi Hitler diktiral. Zahteve glede reorganiziranja kabineta so se pojavile po tajni seji francoskega senata. Zdej je bilo naznanjeno, da se je 60 senatorjev vzdržalo glasovanja glede zaupnice premierju Daladierju. V prihodnjih par dneh bo prišla odločitev in nekateri trdijo, da bodo vsi člani Daladierjeve vlade resignirali. Daladier ni samo predsednik vlade, temveč tudi zunanji in vojni minister. Možnost je, da bosta prišla v novo vlado Louis Marin, vodja republikanske politične grupe, in Pierre Laval, bivši premier. Jutri se bo nižja zbornica ponovno sestala v svojem zasedanju, ki bo med drugim razpravljala o kapitulaciji Finske pred Stalinom. Kritiki vlade trdijo, da sta Daladier in angleški premier Chamberlain deloma odgovorna za finski debakel. V Parizu objavljeno vojno poročilo pravi, da se bitke med francoskimi in nemškimi vojaškimi enotami nadaljujejo na zapadni fronti pri gorovju Vosgesu. Nemške straže so včeraj napadle francoske pozicije v tem sektorju, a so bile vržene nazaj.

Sestanek diktatorjev vznemirja Angleže

Ustanovitev neutrnalnega bloka v Sredozemlju

London, 18. marca. — Velika Britanija, ki je šla skozi težke preizkušnje zadnji teden, sluti prihajanje dogodkov še večje važnosti. Poleg političnih aktivnosti, sklenitve miru na finski fronti, sporazumu med rumunskim kraljem in člani Zelezne garde, nacistične organizacije, so pričele prihajati vesti iz Instanbula, da se bo Turčija pričela pogajati s sovjetsko Rusijo. Naznanilo o sestanku med Mussolinijem in Hitlerjem je povečalo vznemirjenje v angleških vladnih krogih. Kaj vsi ti dogodki pomenijo, je še predmet ugibanja. Možnost, da bo Hitler z Mussolinijem kooperacijo skušal ustanoviti nevtraln blok v Sredozemlju in na Balkanu, da prepreči angleško-francosko prodiranje tamo, ni izključena. Druga možnost je velika nemška ofenziva na zapadni fronti. Politični dopisniki angleških listov so uverjeni, da ima Sumner Welles, ameriški državni podtajnik in Rooseveltov odposlanec, Hitlerjeve mirovne pogoje v svojem žepu. Ti med drugim vključujejo zahteve, da Nemčija obdrži vse teritorije, ki so zdaj pod njeno dominacijo. Dosele se ni pokazalo še nobeno znamenje, da sta Anglija in Francija revidirali svoje vojne cilje. Ekonomski so porinili v o sprejete vprašanje, ali je Velika Britanija sploh za sklenitev mirovne pogodbe, ki bo vojna končala, kar bi bilo posledica demobilizacije oborožene sile in omejitve operacij vojnih industrij, poleg tega pa so zahtevali od vlade uveljavljenje ukrepov glede začete delavcev.

Zaščita neodvis- nosti Rumunije

Narod mora doprinašati žrtve

Bukarešta, Rumunija, 18. marca. — Premier Tatarescu je sinoči v svojem govoru po radiu poudaril, "da ni nobena žrtev previsoka; da Rumunija obdrži oboroženo silo na vojni stopnji, ker nihče ne ve, kaj lahko prinese bodočnost." Rumunija je mobilizirala armado 1.600.000 in stroški vzdrževanja te sile bodo znašali 30.000.000.000 lejev v tem letu (okrog \$165.000.000). "Šibkost in" nepripravljenost izživata grožnje, toda oborožena sila držita grožnje proč," je rekel premier. "Za obrambo neodvisnosti Rumunije in njenih mej ni nobena žrtev previsoka. Ne vem, kaj nam bo prinesla bodočnost, toda pripravljeni moramo biti na vse." Tatarescu je apeliral na vsakega kmeta, naj dela za dva moza. To je potrebno, dokler rezervisti ostanejo v armadi. Rumunija hoče mir, ta pa mora biti tak, da pravice države ne bodo v nevarnosti. On je govoril po radiu potem, ko je izpuštil 8000 članov Zelezne garde, nacistične organizacije; iz koncentracijskih taborišč. Vsi so bili izpuščeni v veri, da bo s tem narodna enotnost ojačana. Splošni lov na gardiste se je pričel po umoru premierja Armandu Călinescuja v septembru preteklega leta.

Roosevelt ponovno opozil Stalina

Washington, D. C., 18. marca. — Predsednik Roosevelt je ponovno ožigosal rusko-finsko mirovno pogodbo v svojem govoru po ra-

NACIJSKE INTRIGE PROTI RUSIJI RAZGALJENE

Skupni poljsko-nemški napad na Rusijo

DEKLARACIJA POLJSKE VLADE

Pariz, 18. marca. — Obdolžitve, da se je nacistična Nemčija več let trudila, da pridobi Poljsko za skupno vojno proti sovjetski Rusiji, vsebuje bela knjiga, ki jo je pravkar izdala poljska vlada v izgnanstvu. Feldmaršal in letalski minister Goering je, ko je obiskal Poljsko l. 1935, predlagal, da Nemčija in Poljska napadeta Rusijo in si potem razdelita sovjetsko Ukrajino med seboj kot vojni plen. Adolf Hitler je sam izjavil v razgovoru z Josefom Lipakim, poljskim poslanikom v Berlinu, l. 1935, da je general Kurt von Schleicher, ki je bil umorjen v prvi nacistični krvavi čistki, sodeloval pri formiranju militaristične sile v sovjetski Rusiji in je zaradi tega zaslužil kazni, ki ga je zadel. V beli knjigi je rečeno, da Poljska ni hotela sprejeti nacistične ponudbe glede napovedi vojne Rusiji, ker je v tej videla prvi korak v Hitlerjevi kampanji, katere cilj je bil nacistična dominacija Evrope. Dalje je rečeno, da je bil Vaclav Grzybowski, poljski poslanik v Moskvi, zbužen ob 2:30 zjutraj 17. septembra preteklega leta in informiran, da se sovjetska armada pripravlja na invazijo poljskega ozemlja. Poslaniku je bila izročena nofa, katero je podpisal sovjetski premier in zunanji komisar Molotov, z naznanilo, da je Stalinova vlada pretrgala diplomatske odnose s Poljsko. Grzybowski ni hotel priznati note, niti informirati svoje vlade o tem dogodku, temveč začel debatirati s sovjetskim podkomisarjem Popotemkinom. Dve uri pozneje je bil obveščen, da so ruske čete prekorčile mejo in udrele na Poljsko. Knjiga vsebuje tudi trditve, da nemški zunanji urad ni hotel izročiti Hitlerjevih zahtev poljskemu poslaniku v Berlinu, dokler niso nemške čete prekorčile meje 1. septembra in invadirale poljsko ozemlje. Izjava Hitlerjeve vlade, da je Poljska v celoti odbila nacistične zahteve, ni imela nobene podlage.

Železniška nesreča v Jugoslaviji

25 potnikov izgubilo življenje

Belgrad, 18. marca. — Petindvajset oseb je izgubilo življenje včeraj, 70 drugih pa je bilo ranjenih, ko je plaz uničil potniški vlak, na katerem so se vozili kmetje in rezervisti, v ozki soteski pri Ozlju na Hrvaškem. Eden izmed sedmih kupejev je zdrknil v reko Kolpo in vsi potniki so utonili. Vsi ostali kupeji so bili poškodovani. Vlade avtoritete, ki pravijo, da so plaz povzročili silni neženj naltivi, so poslale zdravniško pomoč na pozorišče nesreče.

Letalska nesreča v Italiji; 14 ubitih

Rim, 18. marca. — Štirinajst oseb se je ubilo, ko je potniško letalo padlo na tla v bližini ognjenika Stromboli na Liparskih otokih in se razbilo. Žrtve so bile deset prominentnih industrijcev iz Milana in štirje člani posadke.

diu. Dejal je, da pravega miru ne bo, dokler bodo male države živlele v trajnem strahu pred močnimi sosedi.

Zavarovalniške družbe žanjejo.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE
PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodna in Zdravna Drava (Ivan Chigala) in Kanada
\$1.00 na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; za Chicago
in Cleveland \$1.50 na leto, \$3.00 na pol leta; za London
\$2.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago)
and Canada \$1.00 per year, Chicago and Cleveland \$1.50 per year,
foreign countries \$2.00 per year.

One dollar per copy.—Reprints of articles in uncorrected
form may be obtained. Reprints of articles in corrected form,
with or without illustrations, will not be returned. Other
reprints, such as stories, plays, poems, etc., will be returned
to sender only when accompanied by self-addressed and stamped
envelope.

Načelo na vsa, kar ima stik s Nacem
PROSVETA
2627-69 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois
MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Glasovi iz naselbin

Iz antracitnega kota

Forest City, Pa. — Nekoliko hočem poročati o razmerah iz tukajšnjega antracitnega kota Forest Cityja. Kot je vsem znano, so slabe razmere v delavskih vrstah po vsej Ameriki, tu pri nas pa smo dvakrat udarjeni. Nekdaj lepo cvetoče mesto, polno dela, zabave in veselja, je sedaj mrtvo; minul je šum in ropotanja premogovnih mlinov, v katerih so mleti premog vsakovrstne debelosti. Enkrat so obratovale svilopredilnice, katerih danes ni več; edina tovarna je delavnica otročjih oblek, v kateri je nekaj žensk in nekaj deklet zaposlenih, ki zaslužijo, kot postava zahteva, \$12 na teden, ako spoštujejo zakon. Pred enim tednom se je tu priselil iz Hawleyja, Pa., žid z vso svojo opremo. V najem je vzel staro tovarno Klotz Silk Mill. Izdelavali bodo, kakor slišim, spodnje obleke za ženske in otroke, ne vem pa koliko je zaposlenih v podjetju.

Pred nekaj leti so se obratovali rovi D. & H. Erie, Gray Slope, Stillwater, Northwest, kateri še nekaj diha. Drugi še nekaj dela znani zov Richmondale. Tam je cvetela že od nekdanj sužnost, odkar ga ima v posesti znani žid Rieben. Rov Erie, v katerem so zaposleni le Forestcityenci, gre h koncu in bodo tudi v tem kmalu pobrane podzemeljske rebra, katere še stojijo; kakor kaže, v dveh letih bomo brez vsake opore. Drugi, ki si ne morejo tu pomagati, se morajo voziti na delo daleč po dolini drugim proti Serantonu in okolici in dalje proti Miners Millsu. Tu in tam se komu posreči dobiti delo v rovu, a ga je težko obdržati zaradi slabih prostorov, obenem se mora pa drago plačati. V sedanjih časih se je treba silno napeti, ako hočeš kaj zaslužiti, kot gospodje slabo plačajo, seveda samo od premoega, katerega producirajo; za mrtvo delo v sedanjih časih ne plačajo nič. Torej delaj, ako želiš kosček kruha in mrtvo delo je za bogonej, kot povsod.

Mladina raste tudi tu kot povsod. Ker pa ni prostora tu zapje, se seveda morajo razpršiti; kot mi nekdanj, ko ni bilo prostora za nas v domovini, smo se morali podati v tujino. Mladina in drugi so si poiskali zavetja in še dandanes iščejo bolji kraj po mestih na vzhodu in zapadu — v Clevelandu, Chicagu, drugi zopet v New Jerseyju, New Yorku in drugod. Seveda v sedanjih časih, kateri so zaposleni, so tudi odvisni od dela in zaslužka. Nekateri zaslužijo bolje, drugi zopet le toliko, da se prežive sami, ne da bi mogli kaj pomagati doma svojcem. Teh je nekaj, ki rabijo pomoči, toda pomoči je le malo. Pregovor pravi, da lažje oče preživi devet sinov, kakor pa devet sinov enega očeta. Za ostale tu, ki ne morejo nikamor, ni druge pomoči kot WPA, kolikor ga je še in se siliš, da je tudi to umrlo. Koliko je reanice, ne vem, za verjeti bi bilo, ker je to cilj našega guvernerja Arthurja Jamesa, bivšega "coal breaker boyja", kateremu so tako pri sreči delavci in premogarji, da to vsakdo občuti. Pač tako ljudstvo želi.

Kakor prej omenjeno, zaradi slabih razmer so tudi društva, zveze in jednote prizadete v tem. Stari člani komaj zmagujejo redni mesečni assessment; za pustiti ni in obratno je težko. Skrbijo jih tlačijo, kaj bo v bodočnosti za kruh in zato se članstvo obraca za pomoč na zveze in jednote.

Vrnimo se nazaj v preteklost naše nasebine in našega mesta. Večkrat se je nudila prilika za postavitev te in one tovarne, toda zaradi slabih mestnih gospodarjev ali voditeljev so vedno odklonili, češ mi ne maramo, mi imamo rove za tisoč let, dela do rame in kruha do vratu. To delo je bilo gotovo tukajšnje premogorovne družbe, katere se je rada utaknila v take stvari in nasprotovala dobri akciji, ker se je bala, da bi ne mogla tako lahko izkoriščati delavcev. Tako so skupaj delali z mestnimi voditelji, v bodočnosti ni nihče gledal, zato zdaj čutimo in občutek, da se večji. Gotovo še ni prepozno,

ako bi se trgovci pobrigali bolj za bodočnost, all njim je deveta briga, ker biznes jim je vse eno v dobrem cvetju. Če bi meščani in sosedje rekli: Mi ne bomo več pri vas kupovali, marveč drugje, bi se najbrže zganili. Tako je rekel neki višji uradnik: Povejte vašim trgovcem, ako ne bodo gledali za bodočnost našega mesta in nasebine, za postavljenje kake industrije, tudi mi ne bomo gledali za vas; torej kupovali bomo drugje. Potem bi trgovci tudi drugače mislili, ker profit, katerega izjemajo od nas, bi šel drugam.

Dne 29. februarja je tu preminul znani rojak Frank Rataic v starosti 65 let. Doma je bil iz vasi Studenec pri Krškem na Dolenjskem. Tukaj zapuščajo soprogo in dva sinova Adolpha in Williama, Franka v Serantonu in Jamesa v Clevelandu, sestro Elizabeto Penič v Little Fallsu, N. Y., ter brata Martina v starem kraju. Rajniki je bil naprednega mišljenja, že od mladosti aktiven v delavskem gibanju in v starem kraju je stopil še kot fanatik k social-demokratski stranki. Bil je tudi odbornik omenjene stranke, dokler se ni preselil pred več leti v Forest City, kjer bival do sedaj. Tukaj je tudi spadal k socialistični stranki od začetka prihoda do par let nazaj, toda radi nesporazuma v socialističnem klubu je pustil klub, kakor tudi drugi člani.

Omenjeni je bil ustanovitelj društva 124 SNPJ in njegov prvi predsednik, obenem je bil večletni tajnik in je večkrat zastopal društvo na konvencijah SNPJ, bil dober agitator za časopise — za Prosveto, Proletarca in druge delavske liste.

Pogreb se je vršil civilno in pokopan je bil na pokopališču SNPJ na Uniondale. Kljub slabemu vremenu in ledenih potov se je udeležilo veliko ljudi in društvo mu je izkazalo zadnjo čast. Prišli so tudi iz daljnih krajev na pogreb — iz Serantonu, Miners Millsa, Nanticoka in Madisona, Ohio.

Pred kratkim je tudi preminul rojak Louis Cebular v Vandlingu, Pa. Znano mi ni, ali je bil pri katerem društvu ali ne. Zapuščaja soprogo in precej otrok.
Felix Rozina, 124.

O Sentjurski dolini

Sharon, Pa. — V Združenih državah je naseljenih precejšnje število rojakov in rojakinj iz šentjurske občine pri Grosupljem. Mnogi potem niso videli več svojega rojstnega kraja. Rastreseni smo po vsej Ameriki. Svoje čase je bilo dosti šentjurscev v Minnesoti, največ pa jih je bilo v Pueblu, Colo. Sedaj so se gotovo preselili v razne kraje radi brezdelja, nekateri tudi na kmetije, kjer gotovo bolje izhajajo, ker šentjursci smo bili včasih pridni delavci.

Pred par leti sem bil v stari domovini, kjer sem si nabral dosti podatkov o tem in onem. Naše šentjurske in mogoče tudi druge go gotovo zanimalo, če opišem našo dolino.

Sentjursku se je menda prvotno reklo pri Sv. Jurju, ker tam je farna cerkev sv. Jurja. Tam je zdaj šestrazredna ljudska šola s petimi učiteljskimi močili. Ko sem jaz v šolo hodil, je bila štirirazrednica in en učitelj. V vasi je 30 hiva ali gospodarjev, med njimi dva gostilničarja, tri trgovine z mešanim blagom, kovač, mlin, gasilno društvo z brigadalno in godba na pihala.

Bilo mi je nekako devet let, ko je bil tam velik požar. Gorelo je ko slama. Ljudje z vseh strani skup. Takrat tam še ni bilo gasilnega društva. Gledal sem, kako so žene in sploh kdor je mogel hitro nosile vodo iz studenca. Sosednja hiša, s slamo krita, je stala komaj tri metre od gorečega poslopja; na njej so bili moški drug poleg drugega, ki so poginjali mokre rjuhe in jih polivali. In tako so ubranili hišo pred ognjem, le šipe so popokale, Simončičevo poslopje je do tal pogorelo. V nevarnosti je bila tudi farna cerkev. Ljudje so rekli, da bodo od vročine zvonovi pspokali. Gospod Sitar je stal poleg cerkvene ograje in gledal požar. Potem so rekli, da je obvaroval sosedovo hišo s

John P. Frey (levo), predsednik departmента kovinarskih unij ADF, in John L. Lewis, predsednik Kongresa industrijskih organizacij.

tem, da je požar "panal", ampak če bi je ne bili tako vneto gasili, bi najbrže tudi župnikovo "pananje" ne pomagalo.

Sentjurska fara ima tri podružnice in 12 vasi, pred petimi leti pa je štela 1200 prebivalcev. Od železniške postaje na Grosupljem do šentjurske je pet kilometrov ali dobro uro huda. Naj nekoliko opišem posamezne vasi.

Vas Pece, moj rojstni kraj, je na prijaznem hričku in šteje 18 gospodarjev. Med njimi je bil učeni tišler ali cimperman, a ga ni več; njegovo mesto so zavzeli samouki, katerim gre vse delo od rok. Nekdaj je bil tam tudi mlin. Ta vas je bila nekdanj zelo kamnita.

Vas Bičje ima 22 gospodarjev in eno gostilno s trgovino. Tam sta bili tudi dve kovačnici — poslopje še stoji, a kovača ni. Nekdo je bil tam tudi trgovec, ki je trgoval z vinom na debelo, toda njegov sin se s tem ne ukvarja. Ta vas leži za Vinskim hribom. Med njo in našo vasio je ravnina, po kateri teče potok. Voda je dobra, ker izvira iz skal Vinskega hriba. Voda se je nekdanj razlivala po tisti ravnini, da je raslo bičevje — od tod ime Bičje vas — sedaj so pa tam lepi travniki, na katerih že o sv. Jurju kosijo "za frišno"; na teh travnikih kosijo po trikrat in tudi štirikrat na leto.

Preko Vinskega hriba je vas Vino, v kateri je 17 gospodarjev. Če bi se tam zavzeli, bi lahko pridelali tudi dobrega vina, ker je lega vasi obrnjena proti soncu in zato se tudi imenuje Vno, dasi po nedolžnem. Imajo tam pa dosti sadja.

Vas Smerjani šteje 18 gospodarjev. Tam je podružnica sv. Štefana — "konejske pomočnice." So pridni gospodarji in pridelajo dosti raznega sadja, iz katerega najraje kuhajo žganje. Tam je bila tudi gostilna, v kateri si dobil najboljšo slivovke — če je gostilna še tam, mi ni znano.

V vasi Udje je 22 gospodarjev in trije mlini, o katerih so včasih rekli, da so mleti takole: kadar je moča, noče, kadar je suša, pa posuša. Ta vas je na nerodnem kraju na hričku; kadar je povodnja, imajo izhod le v eno smer.

V vasi Rogatec je samo sedem gospodarjev s podružno cerkvico. Tja smo večkrat hodili moliti za dež v procesiji. Tam sta tudi dva taka mlina, kakor sem jih prej omenil. Vas se menda zato imenuje Rogatec, ker težko tja prideš in je bilo nekdanj tudi vse rogato, sedaj pa je tudi nekoliko ravnine.

V Vrbičju je 15 gospodarjev in mlin. Ta vas se gotovo tako imenuje, ker je nekdo tam raslo mnogo vrb in tudi dosti robid. Vrbove vejice so rabili za privezovanje trt in slame na strehah. Danes ni tam ne vrb ne robid; mesto njih imajo dosti sadnega drevja, hiše pa so z opeko krite.

Podgorica ima 10 gospodarjev, enega čevljarja in enega mizarja. Vas se imenuje po svoji legi, ker leži poleg hrička ali gorice. Mala vas je ob cesti, ki vodi v Sentjursko. Imá 15 gospodarjev. Vasica je prijazna in ima eno gostilno. Tam je tudi žganjekuha in mlin na elektriko. Vas Cerovo ima osem gospodarjev in en mlin. Leži v skritem kraju in pot do nje vodi skozi gozd, oziroma je obdana z gozdom, v katerem rastejo hrasti in ceri — zato tudi ime Cerova vas. Nekeč so tam rasele velike smreke, bukke, hrasti, orehi in cer, sedaj pa je vsega tega tam bolj malo.

jev, tri gostilne, dve trgovini z mešanim blagom, gasilno društvo z brigadalno in lepo urejenim domom. V tej vasi so tudi zidarji, tišlerji in cimpermani, mešetarji in kovači. Ponovci imajo med seboj tudi župana Jožeta Permeta, ki županuje šentjurski občini že več let. On je tam tudi odkril podzemsko jamo, ki se imenuje Permetova ali županova jama (o tej jami še pride). Kar jaz pomnim, sta bila tam dva požara, ki sta uničila več poslopj. Zato je bila vas tudi prenovljena in so tam vse boljše hiše z opeko krite.

Preko šentjurske doline vodi cesta preko Ciplena, Skočjana, Turjaka, kjer se združijo s cesto, ki pride od Pijave gorice, potem pa na Lašče itd. Ta dolina leži v kotu med dvema hriboma: med Ahcom in Taborom, ki sta znana še iz turških časov in s katerih se vidi daleč okrog. Ahec je precej visoka gora, na vrhu katere je cerkvica. Ko so Turki tam rogovlili, so se ljudje zatekli v to cerkvico, sovražnik pa za njih ni bil jahač. Ko je s konji prihajal do cerkvice, se je neki konj s kopiti udri v skalo — kakor gre govoric — na kateri se konjska podkev še danes pozna. Turki so bili takrat premagani in pregnani.

Tabor ni tako velik hrib, toda je dolg; razteza se od Ponove vasi do Lipljen. Na tem hribu je cerkvica sv. Miklavža, toda ga praznujejo o sv. Jerneju — ne vem zakaj, saj je Miklavž tudi fest fant za otroke, ki jim tam 6. dec. nanosi daril, tukaj v Ameriki pa 25. dec. Okrog te cerkvice je debel zid, za katerim so se naši predniki borili proti Turkom. Zid je še dobro ohranjen in so v njem še strelske luknje. Govorica je tudi, da so v to trdnjavo ljudje nanosili čebel, katere so potem metali preko zidu na Turke in jih s temi "hudimi muhami" pregnali, da se niso potem nikdar več vrnili.

S tabora je lep razgled. Kakih sto korakov pod cerkvico je v skalnati duplini iz kamna izklešan sv. Anton, katerega so napravili delaci pod vodstvom bivšega rajmistrarja Sitarja z namenom, da bo tam božja pot. V tem hribu je tudi županova jama, v katero je "pravo romanje ljudi od vseh strani. V njej so prave krasote. Kako je župan Perme odkril to jamo, bom še povedal, toda prej moram povedati, kako se prebivalstvo šentjurske občine preživlja. Tam na Grosupljem je tovarna za vrvi. Nekateri delajo na železnici, drugi pa zidarsko delo. V zimskem času je navadno vse zaposleno pri izdelovanju zobotrebcev, pretežna večina se pa peča s kmetijstvom.

V šentjurski dolini so lepi travniki in rodovitna polja. Ko greš tam ob času, ko žito dozoreva, se ti zdi kot bi bil v vrtni. Toda premalo je tega prostora in zato je obdelan vsak kotiček. V šentjurski je več društev, ki pa niso vsa aktivna; obstoji godbeno društvo, gasilsko društvo in prosvetno društvo. V političnem oziru pa je bolj mrtvo, ker politično udejstvovanje je prepovedano. Če se zanimaš, si gotovo preganjan, to je če drugače misliš kakor pa vladajoči režim. Pri vsem tem pa so v šentjurski dolini vsi veseli, ker vsi delajo za — nebesa, kamor jih vsako leto nekaj pošljejo — v Ameriki se s tem toliko ne ukvarjamo.

Leta 1933 se je občina Lipljeje pridružila šentjurski občini in od takrat, kakor tudi že prej, združeni občini županuje Jože Perme, odkritelj prej omenjene

Kakšna je Rusija?

Norman Thomas in Joel Seidman

ALI SO RUSI SVOBODNI?—24

Izkušnje Sovjetske unije pokazujejo, da za pravo svobodo ni mesta v državi ene stranke. Ko je demokracija poteptana v stranki sami, kar se je zgodilo v USSR, tedaj je tudi svoboda gotovo mrtva. Toda, kar se je v sovjetski Rusiji zgodilo s svobodno in demokracijo, ni odgovoren samo Stalinov režim. Pravilneje je, če pravimo, da je on nategnil do ekstreme nekatere prakse in metode, ki so zapadene v bolj ševizmu samem.

Rusi gotovo niso svobodni, ako ima ta beseda kakšen resničen pomen. Njih pravice so neprimerne manjše kot pravice državljanov Združenih držav in v drugih zapadnih demokracijah. V prvi "delavski državi" ima delavec manj svobode kakor pa v kapitalistični demokraciji. Pravice do svobode govora, zborovanja, organiziranja in tiska sploh ne obstoje. Ruski delavec pa uživa resnične prednosti glede dela, kakor tudi socialno zaščito do neke meje, toda le pod pogojem, da ni kritičen na pram režimu; toda življenjski standard je izredno nizek tudi za bolj srečne izvezbane delavce.

Teoretično ne more biti v Rusiji nobenega izkoriščanja in sredstva produkcije in narodni dohodki so last vseh delavcev. Faktično pa imajo ruski delavci izredno malo besede glede distribucije narodnih dohodkov, od katerih gre visok odstotek za kapitalne investicije, oboževanje in za ogromno birokracijo. Yes, država lahko prav tako izkorišča kakor privatni kapitalisti.

Pod sovjeti so Rusi izgubili deloma ali pa popolnoma nekatere pravice, katere so uživali še celo pod najbolj despotičnimi carji. Sovjetski državljan je na primer izgubil pravico do odhoda v drugo državo. Pod carji je bilo več svobode govora, več svobode za tiskanje listov in knjig, zborovanja in ustanavljanja organizacij. Sleherna imperia duma, ki je bila izvoljena v caristični Rusiji, je imela v svoji sredi veliko število nasprotnikov režima, med njimi tudi boljše. Leta 1906 so ti nasprotniki tvorili veliko večino v dumi. S političnimi jetniki so pod carji lepše postopali, navadnim kriminalcem pa se je godilo slabše. Težko je primerjati življenjske standarde, toda pod carji je bil delovnik daljši, upoštev manj gotovi in prilike do izobzabe bolj omejene. Pod carji je bila Rusija manj politična država, toda to mogoče le vesle tega, ker je bila carska tajna policija manj "efficient" kakor pa je OGPU in NKVD. Sovjetskim državljanom dajejo pobudo, naj se pritožijo, ako se jim bo zgodila krivica, toda so brez vsake moči, ako birokracija ostane gluha do njih pritožb.

(Dalje na 3. strani.)

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 19. marca 1920)

Domače vesti. Na Elyju, Minn., je umrl 63-letni Frank Zajc iz Ribnice.

Delavske vesti. Delavci pri plinarni v Chicagu zagrozili s stavko in dobili desetodstotno povišanje plače.

Iz inozemstva. Izjalovljena monarhistična revolta v Nemčiji je spet izzvala komunistično reakcijo, stavke in izgrede po vsej republiki. Antanta spet grozi z intervencijo.

Sovjetska Rusija. Sovjeti stoje pred novim konfliktom s Poljsko, katerega prejema orožje od antante in Amerike.

(Dalje iz prve kolone.)

šna sta njuna režima — v smrtnem spopadu z nacijsko Nemčijo, zakletim sovražnikom vske svobode in vsake človeške dostojnosti, in od izida tega spopada zavisi bodočnost Evrope in morda tudi Amerike. To je danes važno, ne pa, kdo v tem hipu kontrolira Dardanele in Gibraltar.

Rojaki pri A. S. se radi brigajo za bodočnost Slovencev in starem kraju; to je prav, tudi mi se brigamo. Dali se pa zavedajo, kakšna bo bodočnost naše stare domovine, če v tej vojni zmaga Hitler? Kaj vidijo s stališča svoje naivne panslavistične romantike od svoje slovenske bodočnosti v slučaju Hitlerjeve zmage? Mar ne vidite totalitarne Evrope, v kateri bodo Slovenci prav tako izginali kakor zdaj izginjajo Poljaki in Čehi? Kdo jih reši? Slovanska Rusija s svojim neslovanskim terarističnim režimom? Ali niste tako naivni, da se vam iz lastnih črk cedi vodeno mleko? —

Če je torej spopad tukaj, ali ni v našem interesu, s stališča naše male narodnosti kakor s stališča vseh demokratičnih delovnih ljudstev, da je Hitler v tej vojni poražen in njegov morilski stroj zdrobljen? In kdo naj zdaj to doseže, ako ne Anglija in Francija — z vsemi onimi vred, ki jima še priskočijo na pomoč — s svojo organizirano silo?

Odgovor na zadnje vprašanje mora biti afirmativen od slehernega Slovence, ki iskreno veruje v demokracijo in socialno pravico, ki iskreno veruje v človeško digniteto in srečno bodočnost lastnega naroda.

Sleherni slovenski delavec v Ameriki, ki tako veruje, se mora zgražati nad pustolovščino terarističnega Amerikanskega Slovence, s katerimi se norčuje iz težko ranjenega finskega ljudstva, kar je obenem norčevanje iz vseh mlajših ljudstev, na drugi strani pa servira moralno podporo onim, ki pomagajo Hitlerju in njegovi razbojniški tolpi.

Norčevanje iz Fincev — in vseh poštenih Slovencev

Dobro je, da poštene Finci ne razumejo klobasarskega katoliškega Amerikanskega Slovence, torej ne vedo, kako se ta list krvavo norčuje iz njih.

V uvodniku od 15. t. m. se ta hipokritski list prav pobalinsko norčuje iz Fincev, ko pohvali njihovo junštvo, v isti sapi jih pa sramotno žali s pogrevanjem stalinovskega argumenta, da so se dali potegniti od Anglije, da so šli za Angleže po kostanj v žrjavico... Če bi bilo to res, bi bili Finci veliki tepci, ne pa junaki — če ne bi bili enostavno branili svojega teritorija, svojega imetja, svojih zadrug in svoje politične ter civilne svobode, ki jim je bila ogrožena z brutalnim Stalinovim napadom in katero so zdaj izgubili vsi oni Finci, ki ostanejo na amputiranem ozemlju... Da bo žalitev Fincev še večja, je pisec tistega uvodnika — svojo skrivljeno logiko zažgal kadilo Stalinovi Rusiji — imenuje jo Velika Rusija, kakor imenuje Hitler svoj rajh Velika Nemčija! — kateri indirektno čestita na veliki zmagi nad Anglijo! — ne nad malo Finsko, ker ta se menda ni branila kot Finska, marveč kot angleška kolonija! — in na koncu mu je brutalen udarec za Finsko sijajno dejanje slovanstva: Bodočnost je slovanska!

Z drugimi besedami, prostimi vsake skrivljene logike, bi pisec tistega uvodnika lahko povedal Fincem, sledeče, kar bi bilo bistveno isto: Bravo, mali Finček, velik junak si! Nič se ne jokaj, saj nisi premagal, čeprav ti razbito meso visi od kosti in čeprav ti je Stalin Veliki odrezal desno nogo do kolena in desno roko do lakta!... Ampak Finček, ti si bil velik tepček, ker si se dal zapeljati od Angležev, da si se branil, ko ti je Stalin Veliki hotel odrezati nogo in roko... Raje bi mu bil pustil, naj ti odreže in izreže kar koli hoče, kajti tako zahteva bodočnost slovanstva!

Slovenci smo tudi Slovani, p tem menda ne bo spora, radi bi pa poznali resnega Slovence v Ameriki in starem kraju, ki bi mogel izračunati korist, katero imajo slovenski Slovanci od tega, da je Stalin razbil malo Finsko. Koliko imajo Slovenci kot Slovanci od tega? Koliko imajo od tega Rusi sami, ki so plačali kanibalški račun za Stalinovo pustolovščino na Finskem? Kdo ima sploh največje korist od Stalinove "zmage" na Finskem?

Najnovjša evidenca dokazuje, da glavni zmagovalec je — Hitler in nihče drugi. Hitlerju je bila Stalinova avantura na Finskem nadležna, ker on potrebuje sovjetski material na svojih frontah, prav tako Hitler potrebuje švedsko rudo in drugo blago iz Skandinavije pa je še enkrat uspel s svojo znano metodo — brutalnim zastrašenjem. Zdjaj je znano — kar pred petimi dnevi še ni bilo potrjeno — da je Hitler zastrašil Skandinavce, da niso dovolili prevoza zaveznikiškim četam, ki bi šle šle na pomoč Fincem. Francija je imela armado pripravljeno in Anglija je imela brodoje, pripravljeno, pomoč je pa padla v vodo, ko so Šved in Norvežani odrekli prevoz, ker so se ustrašili Hitlerja.

Pisec pri A. S. se pa dosledno poslužuje jezika stalinovske propagande, dasi nastopa kot načelni nasprotnik Stalinovskega režima. Trditve, da so Angleži nahujkali Fince k odporu, da se Angleži bore le z besedami itd., je stalinovska propaganda. Treba je samo še, da A. S. zapíše, da so sedanjo vojno izzvali angleški in francoski imperialisti — in stalinovska propaganda A. S. bo popolna.

Prosveta je zadnja, ki bi branila zares imperialistična pustolovstva Anglije in Francije v preteklosti, zlasti njihovih kapitalistov in finančnih magnatov. Zločinov na debelo je bilo na kupe, toda moramo biti dosledni in če hočemo pokazati roparske čine velikih narodov, se ne smemo ustaviti samo pri Veliki Britaniji in Franciji — udariti moramo vse z Ameriko vred! A kaj bomo dosegli s tem? Ali naj bivša zlodejstva angleških in francoskih režimov upravičijo Hitlerja in Stalina, da lahko DANES počenjata kar koli hočeta?

V tem momentu moramo gledati na stvar, kakršna je danes in odkod preti večja nevarnost demokratičnim ljudstvom. To je danes važno in nič drugega. Fakt je da danes sta Anglija in Francija — brez ozira na to, kak-

(Dalje v zadnji koloni.)

Novice iz starega kraja

Slovenije

Pravni znanja je zmurnil Poljane, 15. febr.

Franc Škedi iz Zarigeica nad Poljanami pri Dol. Toplicah se je preteklo soboto odpravil v zidnico, da bi si privoščil nekoličnice. V zidnici je precej glasno pijače. Močno uplavljen se je potem vračal proti domu. Od preveč zaužite močne pijače mu je med potjo postalo vrtoglavice in je nezavestno obležal v nezavestnem stanju. V nezavestnem stanju mu je huda žgana pijača kar iz ust. Nezavestnega v hišo so našli domačini iz njegove vasi ter ga odnesli v neko bližnjo župo, ga položili v listje in ga s listjem pokrili. Drugo jutro so ga našli mrtvega. Ker je bil zelo mrzel, je kljub temu, da je bil pokrit z listjem, zamrznil, k čemur je pripomogla tudi preveč zaužita močna pijača.

Kresnice, 16. febr.

V bližini Kresnic, kjer se Sačepci na dva dela, je našel potnik France Godec truplo neznanca, ki je bilo naplavljeno na bregu. Godec je takoj hitel v Kresnice k orožnikom, policijski patrulja je preiskala okolnina in našla v denarnici pisem z naslovi: "Ribič I. in vas Griče pri Moravčah." Orožniki so nato izvedli poizvedbo. Patrulja je odšla v Moravčah, kjer so povedali, da pogrebuje Ivana Ribiča že od 16. januarja.

Ribič se je obnašal zadnje čase precej čudno. Menda je doživel živni pretres. Neki njegovanec je izpovedal, kako mu je bilo, da mu ni več mar življenje, da si želi smrti. S svojim vedenjem in govorjenjem je karil Ribič znake, da njegovo dušno stanje ni več v starem režimu.

Ne kaže, da je odšel sredi januarja Ribič iz Moravske doline v Kresnice in je tamkaj skočil v vodo. Takoj po najdbi so ga prinesli truplo v kresniško mrtolnico. Ko pa so prišli Ribičev sorodniki, so zaprosili litijsko sodno načelstvo za dovoljenje, da ga smejo pokopati v moravčah. To jim je bilo dovoljeno. Ribič je bil znan in cenjen in spreten tesar. Njegova smrt presunila vse znanke.

Novo mesto, 16. febr.

V Prelokah pri Vinici se je rodila bogata in lepa hčerka zakega odnatega posestnika z imenom iz domačega kraja. Že pred poroko je bila nevestina hiša polna povablencev, ki se z mladim parom veselili naslednjega dne. Vse je bilo pripravljeno, da se svatje odpeljejo, kakor se spodobi za tako imejten par. Med svati je bil tudi letni kmečki fant Niko Simčič. Kakor prejšnji večer, je bil dan dan poroke izredno veselo razpoložen. Bil je namreč njegov najboljši prijatelj. Ko se približala ura slovesa, da se svatje odpeljejo v cerkev, so stari in kumice vsedali na stolce, v katere so bili vpreženi tudi iskrni konjiči, ki so lepo okrasili dostojanstveno brzeli cerkvi. Na ostrem ovinku, kjer so vozila zapuščala vas, pa gladke in lahke sani s svati

zadele z zadnjim koncem ob neko močno ograjo. Suneč je bil tako silovit, da je svate vrglo v loku iz sani. Blizu ograje je nepremično obležal Niko Simčič. Siromak je bil priletel z glavo ob stirioglati stebel ograje. Sila velika, zevajoča rana, ki jo je dobil na vratu, je z gostimi curki krvi rdečila sneg. Smrtno ranjenemu tovarišu so takoj prikočili na pomoč, toda mogli so ga le za silo obvezati. Ponesrečenca so pripeljali v bolnišnico v Kandiji, kjer mu še upajo rešiti življenje.

LANSKI ZASLUŽEK DELAVSTVA V SLOVENIJI

Zasluzek delavstva zavarovanega pri OUZD v Ljubljani je lani znašal 788 milijonov din

Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani je sestavil statistični pregled o lanskem razvoju članstva. Iz tega pregleda povzemamo naslednje zanimive podatke. Povprečno število zavarovanih članov je znašalo lani 99.995, t. j. za 1225 več nego v prejšnjem letu. V primeri z najslabšim letom 1933, ko je bila gospodarska kriza na višku, smo imeli lani pri OUZD v Ljubljani za 24.431 zavarovancev več (leta 1933 je bilo le 75.564 zavarovancev). V primeri z najboljšim letom pred nastopom gospodarske krize, to je z letom 1930, ko smo imeli 97.688 zavarovancev, pa je bilo lani le za 2307 zavarovancev več.

Zanimive so nekatere podrobnosti, ki nam jih kaže statistika, zlasti glede razmerja med moškimi in ženskimi članstvom. Povojni razvoj je pokazal, da je v letih gospodarskega poleta naraslo bolj moško članstvo, v dobah krize pa se dviga odstotek ženskega članstva, ker si v takih časih mnogi podjetniki pomagajo s tem, da obdrže cenejše ženske delovne moči ali pa zamenjajo moške delovne moči z ženskimi. V konjunktornem letu, pred nastopom gospodarske krize, t. j. v letu 1930, je odpadlo na ženske člane 32,6%, leta 1935 je ta delež narasel na 39%, v naslednjih letih pa je pričel zopet padati in je lani znašal samo 36,5%.

Zanimivo je v zadnjih letih zlasti gibanje povprečne dnevne zavarovane mezd in celotnega letnega zavarovanega zaslužka delavstva, kar je razvidno iz naslednje primerjave:

Leto	dnevna zav. mezda	celotni letni zaslužek
1923	20.55 din	475 milj. din
1926	22.43 "	529 "
1930	26.45 "	798 "
1933	23.23 "	550 "
1934	22.63 "	560 "
1935	22.40 "	556 "
1936	22.57 "	607 "
1937	23.51 "	696 "
1938	24.80 "	767 "
1939	25.17 "	788 "

Najvišje stanje delavskega zaslužka smo zabeležili leta 1930, ko je znašal zaslužek pri OUZD zavarovanega delavstva skoraj 800 milijonov din. V tem letu je bila tudi dnevna zavarovana mezda najvišja, namreč 26.45 din. Čeprav smo imeli lani nekaj več zavarovancev nego v letu 1930, je celotni zaslužek zaostajal za 10 milijonov in sicer predvsem zaradi tega, ker je la-

ni povprečna dnevna zavarovana mezda dosegla šele 25.17 din, nasproti 26.45 din v letu 1930. Najnižje stanje povprečne dnevne zavarovane mezd smo imeli leta 1935, od tedaj se je povprečna dnevna zavarovana mezda dvignila za skoro 13%.

Prispevki so znašali 104 milijone din

Od skupne zavarovane mezd je Okrožni urad v lanskem letu predpisal vsega 104 milijona din prispevkov (prejšnje leto 100 milijonov), in sicer za bolezen 54 milijonov (51), za starostno zavarovanje 23 milijonov (21), za nezgodno zavarovanje 15 milijonov (16), za brezposelnost 10 milijonov (10) in za delavsko zbornico 2 milijona din (2). Sedaj se plačuje za bolniško zavarovanje 7% delavske mezd, za starostno zavarovanje 3%, za nezgodno povprečno 2%, za brezposelnost (borzo dela) 1.4% in za delavsko zbornico 0.3%.

Kakšna je Rusija?

(Nadaljevanje z 2. strani.)

Na drugih poljih, predvsem v pobujanju nepismenosti, v področju znanosti in s postopanjem do žensk in narodnostnih manjšin so sovjeti napravili napredek. Kadar bo dograjen industrijski aparat, se bo življenjski standard ruskih mas lahko dvignil do stopnje kot je Rusija do zdaj še ne pozna. Mogoče — kar pa je dvomljivo — bo tudi svoboda lažje iztrgana od strankine birokracije kakor pa od veleposrednikov, kapitalistov in dedne gosposke. Vsekakor je demokracija naglašen cilj v USSR, medtem ko je v fašističnih državah diktatura trajni ideal. Nekega dne bodo sovjetski delavci mogoče uresnili svoj naglašeni cilj.

Pri vsem tem je treba upoštevati, da se je sovjetski režim moral bavit z velikanskimi problemi pri gradnji razbite ruske ekonomije po vojni, pri transformiranju primitivne poljedelske ekonomije v moderno industrijsko državo in pri odstranjenju privatnih kapitalistov. Z vsem tem se je moral bavit, da si obdan s sovražnimi silami in v očigled stalni vojni nevarnosti. Za vse njih resnične uspehe zaslužijo sovjeti vse priznanje.

In kljub zanikanju človeških pravic in civilnih svobod, komunizem vseeno nadkriljuje fašizem. V Nemčiji in Italiji so delavci izgubili civilne svobode, toda niso ničesar pridobili na ekonomskem in drugih poljih. Pod fašizmom ostane kapitalizem z vsemi svojimi zlolekosna preiskava aktivnosti ruskih agentov se bo pričela po prihodu seji članov Diesovega odseka.

"Namen preiskave je razkritje načina operacij agentov sovjetske tajne policije v Ameriki," je rekel Dies. "Odsek upa, da bo pri zaslišanju dobil nadaljnje podatke o delovanju teh agentov."

Ameriški letalec Dahl dospel v New York

New York, 18. marca. — Harold E. Dahl, ameriški letalec, ki se je boril na strani lojalistov v španski civilni vojni in je bil ujet ter obsojen na smrt na obravnavi pred fašističnim sodiščem, pozneje pa ga je diktator Franco oprostil, se je večeraj vrnil domov. V New Yorku, ko se je izkrcal s parnika, so ga pozdravili njegova žena in reporterji, katerim je povedal svoje doživljanje v Španiji. Američane je posvaril pred vstopom v armade tujih držav in izjavil, da je on spoznal, "da vojna ni igrača."

Najzanesljivejše dnevne delavske vesti so v dnevniku "Prosveta." Ali jih berete vsak dan?

(socialistične) družbe v svrhu, da okrnemo osebno svobodo, ampak z namenom, da bo človek res čutil, da je svoboden. Zgradili smo jo v interesu prave osebne svobode, svobode brez narekovanja."

Pogumne so te besede. Toda videli smo, kako prazen je bil njih pomen v preteklosti in kakšna spaka je danes v USSR že sama beseda "svoboda." Toda človek lahko upa, kar se tiče bodočnosti. Človek upa, da spadajo masne čistke in masni izdajniški procesi v preteklost. Človek upa, da bodo sovjetske mase, katerim pripovedujejo, da je njih dežela demokratična, nekega dne tudi faktično dosegle demokracijo in svobodo. Človek upa, da si bodo ruske mase nekega dne zopet priborile revolucijo, katero jim je ukradla Stalinska birokracija. Človek upa, da bo v komunistični stranki zopet dosežena demokracija in da bodo smele funkcionirati tudi druge stranke. Človek upa, da bodo materialne dobrote državnega lastništva bolj pravično razdeljene med mase in podprte s svobodo, katero smatrajo socialisti, da je prav tako važna. Človek lahko smatra, da komunizem nadkriljuje fašizem, obenem pa odklanja totalitarni terorizem, ki je sorodni del obeh in katerega tendenca je, da reducira življenje v državi na stopnjo tlačanov. Predvsem pa človek upa, da bodo zapadne demokracije, vključivi Združene države, nekega dne uživale blagoslov socializma, ne da bi jim bilo treba trpeti agonije take prehodne dobe, skozi kakršno se pomice Rusija že nad 20 let.

(KONEC.)

Preiskava aktivnosti ruskih agentov

Stalinov špion aretiran

Washington, D. C., 17. marca. — Kongresnik Martin Dies, načelnik odseka, ki preiskuje neameriške aktivnosti, je naznanil odkritje aktivnosti agentov tajne sovjetske policije (OG-PU) v tej deželi, zaeno pa je izjavil, da bo načelnik te policije kmalu nastopil pred njegovim odsekom. Na kakšen način je prišel v stik s tem načelnikom, Dies ni povedal. Znano je le, da je bil nek Stalinov špion aretiran v Floridi, ko se je Dies nahajal tam na počitnicah. Dalekosna preiskava aktivnosti ruskih agentov se bo pričela po prihodu seji članov Diesovega odseka.

"Namen preiskave je razkritje načina operacij agentov sovjetske tajne policije v Ameriki," je rekel Dies. "Odsek upa, da bo pri zaslišanju dobil nadaljnje podatke o delovanju teh agentov."

General Walter K. Krivitski, ki je pri zaslišanju pred Diesovim odsekom pred nekaj meseci povedal, da je bil načelnik sovjetske policije v zapadni Evropi, je tudi izjavil, da ima Stalin svoje agente v vseh državah. Ti niso samo udeleženi v špionaži, temveč so tudi igrabli in umorili mnogo oseb, ki so bile znane kot sovražniki ruskega diktatorja. Dalje je rekel, da ima Stalin veliko število agentov v Ameriki in nekateri so aktivni tudi v ameriški armadi in bojni mornarici.

Ameriški letalec Dahl dospel v New York

New York, 18. marca. — Harold E. Dahl, ameriški letalec, ki se je boril na strani lojalistov v španski civilni vojni in je bil ujet ter obsojen na smrt na obravnavi pred fašističnim sodiščem, pozneje pa ga je diktator Franco oprostil, se je večeraj vrnil domov. V New Yorku, ko se je izkrcal s parnika, so ga pozdravili njegova žena in reporterji, katerim je povedal svoje doživljanje v Španiji. Američane je posvaril pred vstopom v armade tujih držav in izjavil, da je on spoznal, "da vojna ni igrača."

Najzanesljivejše dnevne delavske vesti so v dnevniku "Prosveta." Ali jih berete vsak dan?

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje z 2. strani.)

podzemse jame, o kateri bom poročal prihodnjič. Anton Valentinčič, 262.

Vstajenje socializma

West Allis, Wis.—"They Will Arise" je naslov članka Ernesta Untermana v Milwaukee Postu. Glasi se:

"Socializem je upanje sveta. Mogoče se ga začasno ustavi, tretji ga je nemogoče. Vzemimo primer nemške socialne-demokratske stranke. Hohenzollernci so skoraj uničili upor srednje-ga sloja leta 1848. Potem je social-demokratska stranka dvignila zastavo demokracije za delavstvo leta 1864. V času 14 let je zrasla tako močna, da jo je Bismarck proglasil za neustavno leta 1878 do 1890 — ampak stranka se je obdržala in poslala cel par svojih zastopnikov v rajstag.

Večina voditeljev je bila v izgnanstvu ali v ječah. Njihove časopise je je tiskalo v zunanjih deželah, na skrivaj prenašalo preko meje in raznašalo po deželi, kljub strogi policijski odredbi.

Ko je doba "proglašala" potekala leta 1890, je stranka zrasla močnejša kot kdaj, smejala se Bismarckovemu "krvavemu in železnemu" stahovanju, na kar se je začel njen triumfalni pohod v rajstag. Ob izbruhu svetovne vojne 1914 je stranka prejela okrog 10 milijonov glasov.

Vojna je ni mogla uničiti. Kajzer je moral pobežiti na Holandsko. Prva nemška republika je dobila socialnega demokrata Fritza Eberta za predsednika. Zavezniki so pomogli nemškim reacionarjem, da so postavili Hitlerja do moči, ki je proglasil socialno demokratsko stranko spet za neustavno. Ampak Hitler ima kratko dobo svoje slave in v Nemčiji je še vedno 10 milijonov socialnih demokratov — stotisoče v armadi in mornarici — in Hitler ne more uničiti njihovih idej. Ne bo dolgo, da bodo nemški socialni demokrati spet prišli do moči.

Sedaj njihovi pregnani voditelji tiskajo časopise ponovno v tujemstvu. In to časopise se raznaša v Nemčiji pod nosom policije. Njihova ideja je zanesena celo v stranko nacijev. Stalin mogoče sanja o boljše vsemu v Nemčiji, ampak se bo zmotil, če bi poskusil. Komunisti ne bodo nikoli prišli v ospredje socialnim demokratom v Nemčiji. V Nemčiji bo socialna demokratična republika kljub Hitlerju, Stalinu, Daladierju, Mussoliniju in Franku.

Ko pride "Der Tag", tedaj bo močna socialistična stranka v Angliji in Franciji. Ameriški burbonci, kateri mislijo, da bodo obdržali kapitalizem, bodo ravno tako razočarani kakor boljše viki. Bodočnost človeštva je torej v stranki socialnih demokratov."

Untermann je vsekakor dober poznavalec zgodovine. Kapitalistični sistem je prignal ljudstvo do skrajnega roba. Kompeticija in borba za obstanek je neznosna. Zato se vse, kar čuti nevarnost pogina, oprijemlje rešilnega predmeta, namreč organizacije; močnejša je organizacija, bolj se počuti na varnem. In tega se je v polni meri poslužila denarna reakcija, zato je najmočnejše organizirana skupina.

Med tem ko se je delavstvo le deloma oprijelo organizacije, namreč ekonomske, je pri organiziranju politične organizacije še anarhija. In to je zlo, katero nas tepe.

Frank Matkovich.

Barbertonske novice

Barberton, O.—V mojem zadnjem dopisu sem poročal, da so v naši nasebini dobre delavske razmere. Danes bom poročal ravno obratno, ker sedaj so pričeli po vseh tovarnah kar na debelo odslavljati delavce. Tisti, ki še delajo, pa tudi malo zaslužijo, ker so nekatere kompanije znižale obrat na dva in tri dni na teden.

V tovarni, kjer jaz delam, še delamo 40 ur na teden, toda ne vemo nič, koliko časa bo to trajalo. Pred dvema mesecema so bili še vsi stroji v obratu po vseh oddelkih; vse se je vrtele, migalo in brzelo, tako da je bilo zani-

George O. Pratt, preiskovalec federalnega delavskega odbora.

mivo vse to opazovati, ali sedaj je vse drugače. Ko grem po svojem poslu skozi departmente, vidim dosti strojev, ki počivajo. Če bo tako šlo, bodo kmalu tako slabe delavske razmere kakor so bile leta 1931-1933, ali pa še slabše, ker sedaj imamo v obratu boljše stroje kot so jih imeli pred osmimi leti. Torej prav slabo izgleda za delavsko in revno ljudstvo.

V naši nasebini se dostikrat kaj zgodi, bodisi veselega ali žalostnega, kar ne pride v Prosveto. Pa tudi jaz ne bom poročal drugega kakor to, kar se tiče društva Triglava 48 SNPJ.

Društvo 170 v Akronu je dne 17. febr. priredilo veselico. Na to veselico je šla tudi družina Josepha Valenciča, vsi člani našega društva, s svojo karo. Ko so se po veselici vračali domov, so imeli avto kolizijo, tako da je bil avto razbit in tudi sami so se pobili, najbolj pa hčerka Frances, članica mladinskega oddelka, ki je bila tri tedne v bolnišnici.

John Jankovich, predsednik našega društva, je bil pri delu dne 29. febr. pobit na nogi. Zdravi se doma. Anton Jakich, predsednik nadzornega odbora, je bil pobit na nogi v tovarni dne 8. marca in se zdravi doma. Frank Oepek je padel na domo po stopnicah in si pobil palec na levi roki. Frank Starle je imel pljučnico.

Imeli smo tudi smrtni slučaj. Dne 8. marca je za pljučnico umrl šest tednov star Reginald Fudala, član mladinskega oddelka.

Apeliram na vse, ki se nimate svojih otrok zavarovanih, da jih vpišete v naše društvo. Assessment za mladinski oddelak je tako majhen, da ne more nihče reči, da ga ne zmore; znaša le 18c na mesec do 10. leta. Če slučajno pride nesreča, da otrok umre, pa smrtnine le prav pride. Torej zavarujte otroke in tudi sami sebe, dokler ni prepozno, ker nesreča nikdar ne počiva.

Alois Oepek, 48.

Zasedanje ruskega parlamenta

Ustanovitev sovjetov v finskih krajih

Moskva, 17. marca. — Vrhovni sovjetski sovjet (parlament) se bo sestal v svojem zasedanju 29. marca. Nekateri krogi napovedujejo, da bo takrat razpovedali glede formiranja sovjetske socialistične republike v pokrajinah, katere je morala Finska odstopiti Stalinu na podlagi sklenjene mirovne pogodbe.

V Terijoku, na karelijski zemeljski ožini v bližini ruske meje, je Stalin postavil novo fipako vlado v prvih dneh po izbruhu vojne ter jo proglasil "za pravo fipako ljudsko vlado." Otto Kuusinen, finski komunist, ki je bival več let v Moskvi, je bil izbran za načelnika te vlade. O njem se ne slisi več in nihče ne ve, kje se zdaj nahaja.

Nemški bombnik treščil na danski otok

Kopenhagen, Danska, 18. marca. — Nemško vojaško letalo je treščilo na danski otok Lolland v bližini obrežja. Dve padali, ki so ju našli v bližini razbitega letala, sta bili dokaz, da se še člani posadke rešili s skokom pred oddelkih; vse se je vrtele, migalo in brzelo, tako da je bilo zani-

Dva svetova

Ko ste prišli v Ameriko, ste se bržkone nastanili med svojimi rojaki in ste pristopili k njihovim društvom. Mi vsi se bolj ugodno počutimo med svojci. Ko smo dorastli, so običaji in naziranja našega ljudstva postali takorekoč del našega bitja kakor naše roke in noge. Mi smo zadovoljni le, ako jemo gotove jedi, se zabavamo po svojih običajih, opravljamo življenske dogodke kot poroko, rojstvo in smrt po svojih starih navadah in sploh, ako moremo tako živeti, da one stvari, ki se nam zdijo važne, uživajo primerno spoštovanje.

Potem prihajajo otroci, ki rastejo v drugem svetu s svojimi lastnimi idejami. Dostikrat ne vstopajo v naše organizacije, ne čitamo naših časopisov, se ne ravnavajo po naših običajih in imajo drugačne ideje. Tako imamo v eni in isti družini, med ljudmi iste krvi, dva svetova. Kaj nam je storiti?

Odgovor ni lahak. Rešiti moramo ta problema le, ako smo kot starši pripravljene gledati globoko v svoja lastna čustva in naziranja, da vidimo jasno svojo ljubezen do svojih otrok. To nam bo pomagalo. Razkosajmo ta problem in pogledimo v nekatere njegove dele.

Mnogi roditelji, ki so prišli v to deželo, ko niso bili več mladci, imajo težave z učenjem angleščine. Otroci na drugi strani dostikrat ne razumejo niti ne govorijo dobro jezika starega kraja. Kjer je temu tako, pomeni, da starši in otroci imajo težave v medsebojnem razumevanju. In brez razumevanja ne more biti nič dobrega. S tega stališča vprašanje jezika postaja jako važno.

Rečimo, da bi rekel svojim otrokom: "Mi zares ne moremo govoriti med seboj. Vi ne razumete, kar jaz pravim, jaz pa ne razumem, kar pravite vi. To je slabo in tako ne more biti. Jaz se bom potrudil naučiti angleški, pa bom pohajal državljansko šolo. Ali se boste tudi vi potrudili naučiti se jezika vaših pradedov? Jako lep je in boste toliko na boljšem, ako ga poznate."

Morda to ne bo šlo, pa se boste izmislili kaj boljšega. Upam, da boste o tem premisljali in da, karkoli storite, bo v duhu dobrohotnosti.

Ako naši otroci ne marajo za načine in ideje starega kraja, dajmo spoznati zakaj. Ali smo mi sami zares storili vse za nas? Ako je to težko storiti, morda poznamo nekoga, ki zna kaj lepega povedati o starem kraju. Morda ima kak muzej ali kaj zanimivega pokazati o starem kraju. Morda znate za druge umestne načine. Pa je tudi važno, da pokažete resnično zanimanje za Ameriko, ki je sedaj vaša domovina in bo vedno domovina vaših otrok. Stari svet je za nami. Amerika s svojimi velikimi prednostmi in hibami pa je tu sedaj in v bodočnosti. Naši otroci morajo občutiti, da smo mi del te dežele. Nedvomno je, vaša narodnost dala mnogo Ameriki. Ali znate kaj? Ako ne znate, se izplača najti to in povedati to vašim otrokom.

Mnogo drugih strani ima to vprašanje, ali tu ni mesta govoriti o njih. Nekateri izmed naših otrok se morda poročijo z dekletom druge narodnosti. Nekateri si nadevajo drugo ime in tako dalje. Morda je najboljša končica s tem. Ljudje, ki so med seboj ločeni valed nespozumljenja, se navadno vzajemno ne približujejo, ako ni volje za to z obeh strani. Ljubezen in spoštovanje nam ne pride od naših otrok, ako ga mi sami ne pokažemo z naše strani. Ako imate v tem pogledu kake težkoče, prosim, pišite mi o tem. Kakršna naj bo težkoča, je vedno nekaj, kar se da storiti.—PLS.

Sovjetski pritisk na Švedsko in Norveško

Stockholm, Švedska, 18. marca. — Tukajšnji list Aftonbladet je objavil poročilo iz Moskve, da bo Rusija zahtevala svobodne luke na Švedskem in Norveškem po sklenitvi trgovinske pogodbe s Finsko. Katere so te luke, poročilo ne omenja.

Marion Menocal (na sredi), bivši predsednik Kube, otvarja sejo državne zbornice.

KNUT HAMSUN

ELFRID

Poslovenil FRAN ALBRECHT

Sedel sem na klopi in premišljal in postajal vse srditejši na boga in te neprekinjene misli, ki mi jih je naložil. Če je mislil, da me lahko dvigne k sebi in poboljša, s tem, da me je mučil do smrti in mi polagal na pot zmerom nove nepravilike, je bilo to zmeta; to je bilo sigurno. In skoro itheč od upora sem pogledal kvišku in sem mu povedal to enkrat za vselej v svoji tihi misli.

Ostanki tistega, česar sem se naučil kot otrok, so mi prihajali na um. Glas svetega pisma mi je zvenel na ušesa in čisto tiho sem pričel govoriti s samim seboj in sem zasmehljivo postrani povesil svojo glavo. Zakaj sem se pehal za tem, kaj bom jedel in pil, v kaj bom odedal svoje borno telo? Ni-li moj oče v nebesih skrbel zame, kot za vrbace na stregi, in mi doedel milost, da je pokazal na svojega nevredega služabnika? S svojim prtom se je dotaknil bog mojega živčevja in spravlil vsa njegova vlakna počasi v nered. In bog je odtegnil svoj prst in vlakna in nežne koreninice mojih živčnih niti so obvisle na njem. In božji prst je izvršil luknjo in rano v mojo lobanjo. Ampak ko se me je bil dotaknil bog s prtom svoje roke, me je pustil pri miru in se me ni več dotaknil ter ni dal, da se mi ne bi zgodilo nič hudega. Marveč mi je dal iti v miru in mi dal oditi z rano v lobanji. In nič hudega se mi ne zgodilo od boga, ki je Gospod na vse veke vekov.

Iz Dijaškega gaja je nosil veter muziko k meni; bilo je torej dve proci. Izvlekel sem svoj papir, da bi poskusil, če morem pisati, v tistem trenutku pa mi je pala iz žepa knjižica z obantskimi listki mojega brivca. Odprl sem jo in sešel liste, bilo je še šest kart. Hvala bogu! sem rekel nehote, se vendar lahko dam še nekaj tednov briti, da bom videti vsaj nekam človeški! To malo premoženje, ki mi je še ostalo, me je takoj navdalo v boljše voljo; skrbno sem zbral listke in vtaknil knjižico v žep.

Pisati pa vendar nisem mogel. Po nekoliko vrsticah mi že ni prišlo nič več na misel; misli so mi blodile vse drugje in nikakor se nisem mogel povzpeti do kakega določnega napora. Vse in vsakoternost je vplivala name in me raztresala. Muhe in mušice so mi sedale na papir in me motile; pihal sem, da bi jih prepodil, pihal in pihal vse silneje, a zaman. Te male živalice so se vsedale na zadek, delale se težke in se upirale, da so se krivile njih tenke nožice. Ni jih bilo moči spraviti v mesta. Našle so oporo, ob katero so se lahko držale, zagodile se z nogami na vejico ali na grapo v papirju in ostalo tako dolgo nepremično, dokler se jim ni poljubilo odstraniti se.

Za hip sem se popečal s temi malimi živalicami, prekril noge in jih opazoval nekaj časa. Zdalci mi je zatrepotalo iz parka na uho par visokih klarinetnih glasov, ki so dali mojim mislim nov sunek. Ozlovoljen, ker nisem mogel dovršiti svojega članka, sem vtaknil papirje v žep in se naslonil na klop. V tem hipu je moja glava tako čista, da lahko razmišljam najfinejši misli, ne da bi se utrudil. Ko sem tako zleknjen napol ležal in mi je pogled spolez čez prsi preko nog, sem opazil, kako mi je noga vztrepetavala ob vsakem utripu žile. Vzdignil sem se napol in pogledal na svoje noge in v tem trenutku me je obelo fantastično, tuje razpoloženje, kakršnega nisem nikoli popreje občutil; tih, čuden sunek mi je spreletel živce, kakor bi brizgnila vanje groza mrzle luči. Ko sem pogledal na svoje čevlje, mi je bilo, kot da sem srečal dobrega znanca in prejel nek izločeni del svojega jaz-a; čuvstvo tega spoznanja je vztrepetavalo v mojih čutih, solze so mi prihajale v oči in bilo mi je, kot da so moji čevlji tiho šumeč zvok, ki mi je udarjal v uho. Sla-

bost! sem rekel trdo in sključil pesti in rekel še enkrat: slabost! Zasmehoval sem se radi teh smešnih občutkov, se smešil s polno zavestjo, govoril strogo in razumno s samim seboj in mežikal ter s silo zapiral oči, da bi zatrl solze. Ko da nisem bil nikoli poprej videl svojih čevljev, sem pričel študirati, kakšni so; njih mimiko, če sem premaknil nogo; njih obliko in obrabljeno gornje usnje in pri tem sem odkril, da jim gube in beli šivi dajejo njih izraz, oblikujejo njih fiziognomijo. Nekaj mojega lastnega jaz-a je prešlo v te čevlje, vplivali so name kot dihajci v moj lastni jaz, kot dihajoči del mene samega.

S temi občutki sem basnoanovil dolgo, nemara celo uro. Majhen, star mož je zavzel druki konec moje klopi; ko je prisedel, je po storjenem maršu krepko zasopihal in govoril pri tem: "Da, da, da, da, de!"

Kakor vihra mi je zavelo skozi glavo, ko sem zaslišal njegov glas; čevlje sem pustil pri miru in že je bilo, kot da je blodno duševno razpoloženje, ki me je še pravkar obvladovalo, izvršilo iz davno minulih dni, vršilo se nemara pred enim spominom. Jel sem opazovati starca.

Kaj me je brigal ta mali mož? Čisto nič! Niti najmanj ne. Le da je držal v roki časopis, staro številko, s stranjo z oglasi nazven; zdelo se je, da ima v njem nekaj zavitega. Postal sem radoveden in nisem mogel odtegniti pogleda od časopisa; polastila se me je nora misel, da bi utegnil to biti čisto poseben časopis, edini svoje vrste; moja radovednost je naraščala, pričel sem se premikati sem in tje po klopi. Lahko da so dokumenti, nevarni spisi, ki jih je ukradel iz kakega arhiva. V glavi mi je mrgolelo od tajnih traktatov, zarot.

Možak je tiho sedel in premišljal. Čemu neki ni nosil svojega časopisa tako, kot nosi časopis vsak drug človek, z naslovom nazven? Kakšne kovarske zahrbtnosti so bile to? Zdelo se je, da ne mara spustiti iz rok svojega zavojca, za nobeno ceno na svetu ne; nemara se ga ni niti drznil zaupati svojemu lastnemu žepu. Svoje življenje bi stavil, da je nekaj ticalo za vsem tem.

Gledal sem predse. Ravno radi tega, ker mi je bilo nemogoče prodreti v to mistično zadevo, sem skoro blaznel od same radovednosti. Preiskal sem svoje žepce, da bi kaj našel, kar bi lahko dal temu možu, da bi pričel z njim pogovor; prijel sem za svojo brivsko knjižico, a sem jo spet izpustil. Zdalci me je obšla nečuvčna predrznost, udaril sem na svoj prazni žep na prsih in rekel:

"Ali vam smem ponuditi cigareto?"

Hvala; mož ni kadil; moral je nehati, da čuva svoje oči; bil je malone slep. Sicer pa najlepša hvala!

Alli ga že dolgo bole oči? Potem takem tudi ne more čitati? Tudi časopisov ne?

Zal da niti časopisov ne.

Mož se je ozrl vame. Bolne oči so bile prevlečene s tenko kožo in se zdele kakor iz stekla; njegov pogled je bil top in delal zopern vtis.

"Ste mar tujec tukaj?" je vprašal.

Da. — Ali ne more prebrati niti naslova časopisa, ki ga je držal v roki?

Komaj. Sicer pa da je takoj opazil, da sem tujec; nekaj v mojem naglasu da me je razodelo. On sliši tako fino; ponoči, ko vsi spijo, sliši v sosednji sobi dihati ljudi... "Kaj sem hotel reči, kje pa stanujete?"

Takoj sem imel pripravljeno laž. Zlagal sem se neprostovoljno, brez premisleka in brez zahrbtnosti misli:

"Na trgu Sv. Olafa, številka 2." (Dalje prihodnjič)

Francelj in Franzl

Izbiramo kape. Vse so prekleta buča! — Pa jo napravite po meri! Do jutri! — Drugi pomerjajo paseče, kupujejo epotele, embleme. Trgovina polna kakor čakalnica. Zdalci gre pšenica v klasje. Pri vsaki cervki je enkrat žegnanje. Nekateri sedemo v ozadiju na stole. Vstopi debelušast, starejši očaneč:

— Je kapa za fanta pripravljena? In še vse drugo, kar je naročil? — Prodajalki pokaže listič papirja. S polhovke otrasa lvice in zre po nas:

— Precej se vas je nabralo. Morda bo pa le kaj?! — In nadaljuje v mehki dolenjščini, kakor je navada starejših, da bi z apostolsko gorečnostjo prepričali mlajše:

— Ampak vsi le kape?! Pa epotele in embleme. Fantu pravim, če se manj sveti na glavi, pod vračom in krog ramen, slabši cilj ima sovražnik. Sploh pa, ali veste, kaj je najvažnejše v vojski? —

Vsi napeto prisluhnemu.

— Zlica in jedlina skodelica. Vilice že nadomeste prsti, pipec je v vsakem žepu. To je orožje, ki nosi vojsko od zmage do zmage. Pušk, mitraljez, topov, vse-

ga se naveličate; zlica in skodelica drže do zadnjega.

— Na kapo treba malo počakati, drugo je v redu! — pravi debeluharju prodajalka. — Možakarju ponudimo sedež.

— Hvala, gospodje! Kar žal mi je, ko zaradi let ne morem z vami. Takšno kuhinjo bi vam organiziral, da bi vas srce bolelo, kadar bi se vojna nehala.

— Cmokne z jezikom. Tudi nam zalijajo slino usta.

— Srečo sem imel pa izvrstne komandante, zato se v štirih letih naučim vojskovanja kakor malokdo. Ej, kje so časi?!

— Nagrnilo se nas je črnovojnikov na dvorišče domobranske vojašnice kakor listja in trave. V treh dneh pa napravijo stari feldveblji in bivši kvitirani oficirji regiment, da je kakor iz skatlice. Pridem k četrti kompaniji. Pol soldat, pol civilist. Hiac ni v magazinu, da bi šle gorji, bluzi še, še; samo gumbce prejšimo na skrajni rob. Tak hodim ves teden na vežbe in se močno znojim. Gospod oberlajtnant, komandant kompanije, vpraša:

— Frajtar, koliko tehtate? — Pokorno meldam, sto osemnajst kilogramov.

— Kaj ste v civilu? —

— Gostilničar in mesar.

— To je izvrstno! Pojdite v kuhinjo in jo organizirajte, kakor se spodobi! Tadellos, ste razumeli? Kuhinja je glavna. Brez kuhinje ni kompanije, brez kompanije ni regimenta, brez regimentov ni vojske!

Tako začena. Za kuharja se prvi javi France Skočir. Kličemo ga: Francelj. Kuha pa tako slabo, da bo komaj za pomivaliko. Zato se brž ozrem za drugim. Ta pa se piše Franzl, ime mu je Johann. Dvanajst let je kupal pri jezuitih v Kalksourgu ogrskim pleničem in potem še na Dunaju po prvovrstnih hotelih. Heršaftnohamol! Samo — pravi — ga kuha pri vojakih ne veseli, ker preveč kolnejo in pa dostikrat ni kaj. Ampak zna, zna, vam pravim.

Dolenjec komaj požira slino.

— Nekega dne nam oberlajtnant privleče še črnkastega Tržačana z imenom Arnoldo Lahonšek. Govori tri jezike: po italijansko, nemško in slovensko, zato ga nič ne razumemo. No, kaj malega: korpo di bako in podobno. Po stroki je ključavničar, po poklicu je vlomilec, drugače pa zlata duša. Komandant pravi, da ga bomo na terenu krayvo potrebovali.

Tako oboroženi čakamo sovražnika ob Gruberjevem kanalu.

Čez štirinajst dni v Trst. Tudi tu še nima kuhinja pravega poleta. Vsega je dovolj po gostilnah, v kasarni šablona. Toda v Bosni! Od Tuzle v Kladanj, čez klanca na Olovo. Po Romanji planini o vamo, onamo. Intendanca bog ve kje ob železnici. Kaj kuhati? Tudi Skočir bi bil mojster, če bi bilo kaj za v kotel. Tu se izkaže Lahonšek — mezzo ladro, mezzo asossino — hrabrega vojščaka. Privlečemo mršavo, stradano bušo. Pobijemo, izkožimo, razsekamo, Francelj in Franzl kuhata, kompanija je. Lahonšek privleče tudi ovce, koze, prašiče. Koljemo, kuhamo, jemo. Francelj za kompanijo, Franzl za oficirje. Francelj se je sicer prvi prijavil, toda je bil Franzl prvi in zato prvi izbira. Naša četra je štabna pri batalijonu, zato jedo pri nas gospod major, adjutant, računski oficir in bataljonski zdravnik. Lahonšek vodi. Privleče tudi sira, kajmaka, jajec, soli, slanine. Prebivalstvo pobeglo v naglici, domovi prazni. Nekje iztakne medu, od drugod privleče dve vreči orehove. Kakor kanarčki rumene orehove kifeljčke speče Franzl, in ko drugi oficirji stradajo, si naši oblizujejo prste. Hrabrost narašča. Pridemo v Višegrad in kar naprej: Dobrun, Ravno Brdo, Bijelo Brdo, Uvac. Zapik!

Lahonšek vrši kontribucijo, jaz koljem. Kar je dobrega, gre k naši kompaniji, slabše dele odajamo drugim. Heršaftnohamol, oficirji so prvi, seveda. Drugi pa bodo že skuhali. Saj se tudi trta omeha in guma tudi. Se podplat. Če ne zmore Lahonšek sam, dobi pomoč. In kjer so ljudje še doma, ne gre vse za božji lon ali pet prstov, nego tudi plačamo.

Prav na večer, ko prejmem od doma pismo, kako na prelubem Kranjskem zvonil in pritrkava, ker smo "hrabri Avstrijci zavzele Beligrad", pa nas napadejo Črnogorci od Uvca. V mraku zadoni ukaz: kuhinje pospraviti, pa brž po cesti z njimi v Višegrad. Bataljon se umika po grebenu, krije cesto. V Višegradu pa se spet vidimo, če je božja volja.

To je marš. Sedemdeset kilometrov v eni noči. In še do Ljubljane bi šli, če bi nas pustili. Ob zori počivamo. — Lahonšek iztakne prašiča. Za osemnajst forintov je naš. Zakoljen kar v snegu in na debelo slečem. Meso in mast v vreče, vreče na konjčice; drugo pobero domačini. Opoldne smo že v Višegradu. Posljejo nas čez most v Okuliste. Tam pa je že intendanca s komisom, kavo, rumom, cigaretami. Potem kuhamo. Franzl pe-

če, cvre, Francelj žeha v kotlu za kompanijo. V gorovju reglja strojnice. Bataljona do večera ni v Višegrad. Drugi dan tudi še ne. Nihče ne ve, ne kod ne kaj. Tretji dan zvečer pa prica-pljajo, lačni kakor volkovi. Francelj deli z veliko žlico, Franzl reže z ostrim nožem rumeno pečenko, greje ocvirke. Lahonšek kuha čaj in kavo. Vsi papiri so pozabljeni, dobra volja se vrne. To, gospodje — dobro pomnite! — je dobra kuhinja. Brez dobre kuhinje ni dobre armade! To inženje vedno pred očmi!

Zato pa pazim nanjo kakor na vid mojih oči. Drugi dan se preselimo gor na Vidovo Goro, drugi na Bukovo Stijeno. Kompanij pol doli ob Drini, pol gori pri nas. Oficirsko barako obložimo z važami in našo kuhinjo tudi, Francelj se preseli globlje v jarek, življenje teče mirno. Razen uši nas nihče ne vznemirja. Postaja dolgčas. Le kaj bi bilo z ubogo armado brez dobre kuhinje?! Ta ostane centralno zanimanje. Tega, gospodje, tudi pod lepimi kapami nikoli ne pozabite!

Dolenjskemu očku silijo solze v oči.

— Seveda, najteže gre Lahonšku. Če je armada dolgo na istem kraju, postane vse kakor pogorišče. Pojavi se ideja, da bi poskusili priti do Sarajeva. Naporno! Lahonšek dobi na pot dva pomočnika. Čez pet dni se vrnejo, z vsemi mogočimi dobrotami. Od pajceka, gosjih jeter do konjaka in finih vin. Našega oberlajtnanta popade nesrečna misel, da bi se pobahal z dobro kuhinjo. Tega slavni vojskovodje nikoli ne delajo. Povabi polkovnika in adjutanta na kosilo. Franzl pripravlja in cvre tri dni. Heršaftnohamol, kakšni orehovi kifeljčki, pa torte, pa sirove maže in narezki! Polkovnik in adjutant zijata. Kaj takega na fronti, v umazani baraki na Vidovi Gori?! Po kavi, pri časi dobrega vina, vpraša polkovnik:

— Ti, gospod oberlajtnant, kako pa se piše tvoj kuhar? —

Vse prebbedi, major najbolj. Zaslutijo utemeljeno nevarnost. Lahonšek in jaz streževa ter gledava obupano gospodo. Oberlajtnant dolgo ne more odpreti ust. Naposled zajclja: "Naš kuhar se zove, čakajte no malo, težko pamtim ta vindšarska imena; frajtar, kako se piše naš kuhar?"

— Pete mi z glasnim ropotom skočijo kar same skupaj: "Gospod, oberst, meldegehorzamt, naš kuhar se imenuje Franzl. — Vsi naši oficirji gledajo obupano in v moja usta. Nekaj se mi

jaani, zato počasi stokam naprej: "Prav za prav imamo dva, kličemo jih pa po krstnem imenu." — "Pa kako se zove prvi?" — nadaljuje s trdovratno radovednostjo polkovnik. — Meldegehorzamt, prvi se zove France Skočir. — "Na, also — Hans," — pravi adjutantu — "zapiši si to ime!" — Obrazi naših oficirjev se zjasne, major me objemlje s svojimi očmi. Čez dva dni pa stoji v zapovedi, da se prebmešča kuhar četrte kompanije. France Skočir k enajsti kompani-

Grupa delegatov, ki se je udeležila konvencije Ameriškega mladinskega kongresa v Washingtonu, D. C.

Čez štirinajst dni v Trst. Tudi tu še nima kuhinja pravega poleta. Vsega je dovolj po gostilnah, v kasarni šablona. Toda v Bosni! Od Tuzle v Kladanj, čez klanca na Olovo. Po Romanji planini o vamo, onamo. Intendanca bog ve kje ob železnici. Kaj kuhati? Tudi Skočir bi bil mojster, če bi bilo kaj za v kotel. Tu se izkaže Lahonšek — mezzo ladro, mezzo asossino — hrabrega vojščaka. Privlečemo mršavo, stradano bušo. Pobijemo, izkožimo, razsekamo, Francelj in Franzl kuhata, kompanija je. Lahonšek privleče tudi ovce, koze, prašiče. Koljemo, kuhamo, jemo. Francelj za kompanijo, Franzl za oficirje. Francelj se je sicer prvi prijavil, toda je bil Franzl prvi in zato prvi izbira. Naša četra je štabna pri batalijonu, zato jedo pri nas gospod major, adjutant, računski oficir in bataljonski zdravnik. Lahonšek vodi. Privleče tudi sira, kajmaka, jajec, soli, slanine. Prebivalstvo pobeglo v naglici, domovi prazni. Nekje iztakne medu, od drugod privleče dve vreči orehove. Kakor kanarčki rumene orehove kifeljčke speče Franzl, in ko drugi oficirji stradajo, si naši oblizujejo prste. Hrabrost narašča. Pridemo v Višegrad in kar naprej: Dobrun, Ravno Brdo, Bijelo Brdo, Uvac. Zapik!

Lahonšek vrši kontribucijo, jaz koljem. Kar je dobrega, gre k naši kompaniji, slabše dele odajamo drugim. Heršaftnohamol, oficirji so prvi, seveda. Drugi pa bodo že skuhali. Saj se tudi trta omeha in guma tudi. Se podplat. Če ne zmore Lahonšek sam, dobi pomoč. In kjer so ljudje še doma, ne gre vse za božji lon ali pet prstov, nego tudi plačamo.

Prav na večer, ko prejmem od doma pismo, kako na prelubem Kranjskem zvonil in pritrkava, ker smo "hrabri Avstrijci zavzele Beligrad", pa nas napadejo Črnogorci od Uvca. V mraku zadoni ukaz: kuhinje pospraviti, pa brž po cesti z njimi v Višegrad. Bataljon se umika po grebenu, krije cesto. V Višegradu pa se spet vidimo, če je božja volja.

To je marš. Sedemdeset kilometrov v eni noči. In še do Ljubljane bi šli, če bi nas pustili. Ob zori počivamo. — Lahonšek iztakne prašiča. Za osemnajst forintov je naš. Zakoljen kar v snegu in na debelo slečem. Meso in mast v vreče, vreče na konjčice; drugo pobero domačini. Opoldne smo že v Višegradu. Posljejo nas čez most v Okuliste. Tam pa je že intendanca s komisom, kavo, rumom, cigaretami. Potem kuhamo. Franzl pe-

čje, cvre, Francelj žeha v kotlu za kompanijo. V gorovju reglja strojnice. Bataljona do večera ni v Višegrad. Drugi dan tudi še ne. Nihče ne ve, ne kod ne kaj. Tretji dan zvečer pa prica-pljajo, lačni kakor volkovi. Francelj deli z veliko žlico, Franzl reže z ostrim nožem rumeno pečenko, greje ocvirke. Lahonšek kuha čaj in kavo. Vsi papiri so pozabljeni, dobra volja se vrne. To, gospodje — dobro pomnite! — je dobra kuhinja. Brez dobre kuhinje ni dobre armade! To inženje vedno pred očmi!

Zato pa pazim nanjo kakor na vid mojih oči. Drugi dan se preselimo gor na Vidovo Goro, drugi na Bukovo Stijeno. Kompanij pol doli ob Drini, pol gori pri nas. Oficirsko barako obložimo z važami in našo kuhinjo tudi, Francelj se preseli globlje v jarek, življenje teče mirno. Razen uši nas nihče ne vznemirja. Postaja dolgčas. Le kaj bi bilo z ubogo armado brez dobre kuhinje?! Ta ostane centralno zanimanje. Tega, gospodje, tudi pod lepimi kapami nikoli ne pozabite!

Dolenjskemu očku silijo solze v oči.

— Seveda, najteže gre Lahonšku. Če je armada dolgo na istem kraju, postane vse kakor pogorišče. Pojavi se ideja, da bi poskusili priti do Sarajeva. Naporno! Lahonšek dobi na pot dva pomočnika. Čez pet dni se vrnejo, z vsemi mogočimi dobrotami. Od pajceka, gosjih jeter do konjaka in finih vin. Našega oberlajtnanta popade nesrečna misel, da bi se pobahal z dobro kuhinjo. Tega slavni vojskovodje nikoli ne delajo. Povabi polkovnika in adjutanta na kosilo. Franzl pripravlja in cvre tri dni. Heršaftnohamol, kakšni orehovi kifeljčki, pa torte, pa sirove maže in narezki! Polkovnik in adjutant zijata. Kaj takega na fronti, v umazani baraki na Vidovi Gori?! Po kavi, pri časi dobrega vina, vpraša polkovnik:

— Ti, gospod oberlajtnant, kako pa se piše tvoj kuhar? —

Vse prebbedi, major najbolj. Zaslutijo utemeljeno nevarnost. Lahonšek in jaz streževa ter gledava obupano gospodo. Oberlajtnant dolgo ne more odpreti ust. Naposled zajclja: "Naš kuhar se zove, čakajte no malo, težko pamtim ta vindšarska imena; frajtar, kako se piše naš kuhar?"

— Pete mi z glasnim ropotom skočijo kar same skupaj: "Gospod, oberst, meldegehorzamt, naš kuhar se imenuje Franzl. — Vsi naši oficirji gledajo obupano in v moja usta. Nekaj se mi

jaani, zato počasi stokam naprej: "Prav za prav imamo dva, kličemo jih pa po krstnem imenu." — "Pa kako se zove prvi?" — nadaljuje s trdovratno radovednostjo polkovnik. — Meldegehorzamt, prvi se zove France Skočir. — "Na, also — Hans," — pravi adjutantu — "zapiši si to ime!" — Obrazi naših oficirjev se zjasne, major me objemlje s svojimi očmi. Čez dva dni pa stoji v zapovedi, da se prebmešča kuhar četrte kompanije. France Skočir k enajsti kompani-

ji na Bukovo Stijeno in da se takoj javiti v kuhinji polkovnika štaba.

Drugi dan odhaja France Skočir s puško in tornistro, solzami v očeh od naše kompanije. Lahonšek ga tolaži: "Korpo di bako, jaz garantirala, ti bo kmalu nazaj!" — Resnično, četrtri dni ga pošljejo nazaj in spode deli kavo in juho in razpolaga da je ni na svetu nad četrto kompanijo.

— Tako vidite, gospodje — končuje veseli Dolenjec zgodno — sem pred četrto stoletjem stvaril kuhinjo, da ji ni bilo para; pa jo tudi branil in obranil ko je prišla v nevarnost. — P.

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. — Cene zmerne, unijako delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE
Tel. Rockwell 4904
CHICAGO, ILLINOIS

ji na Bukovo Stijeno in da se takoj javiti v kuhinji polkovnika štaba.

Drugi dan odhaja France Skočir s puško in tornistro, solzami v očeh od naše kompanije. Lahonšek ga tolaži: "Korpo di bako, jaz garantirala, ti bo kmalu nazaj!" — Resnično, četrtri dni ga pošljejo nazaj in spode deli kavo in juho in razpolaga da je ni na svetu nad četrto kompanijo.

— Tako vidite, gospodje — končuje veseli Dolenjec zgodno — sem pred četrto stoletjem stvaril kuhinjo, da ji ni bilo para; pa jo tudi branil in obranil ko je prišla v nevarnost. — P.

KJE SEM DOBIL TA PHHLAD?

Največkrat je zelo težko odgovoriti na to vprašanje. Zato boljše, da izboljšate vaše telesno stanje, kot pa praskati po vseh možganih ko je že prepozno. Stalni prehlad je znamenja vaše telo ni zmožno ubraniti napadov tega. Zvičajte vašo ljuljensko možnost, vzemite Trinerjevo grenko vino, katero varčasti žolodec, izboljša apetit, more prebavi in poveča odpornost vašega telesa. Sedaj ko originalna formula Trinerjeva grenkega vina, ki je poznana že 50 let; kot žolodčna tonika veliko izboljšana. Vitamin B, ki izboljšuje apetit in prebavo je bil pridjan drugi zmesi. Kupite vaše Trinerjevo grenko vino pri vašem lekarnarju in prepričajte o povečani možnosti Trinerjeva grenkega vina. (Adv.)

Prihodnji MAJSKI GLAS

bo posvečen 35-LETNICI PROLETARCA. Obsegal bo najmanj 84 strani. V njemu bodo spisi naših prejšnjih in novih sotrudnikov, zgodovinski podatki iz našega gibanja, leposlovni in drugi spisi. Dalje slike klubov, ilustracije itd. Izide sredi aprila.

POSAMEZEN IZVOD STANE 25c

Za večja naročila so cene sledeče:

10 iztisov . . . \$ 2.40	75 iztisov . . . \$15.75
25 iztisov . . . 5.75	100 iztisov . . . 20.00
50 iztisov . . . 11.00	250 iztisov . . . 47.50

Naročila naslovite:

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue - Chicago, Ill.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 11. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse spake, za člana ali nečlane \$1.20 za eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri assessmentu \$1.20 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag za člano SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad žital list vsak dan. Cene lista Prosveta je:

Za Zdrži. države in Kanado \$6.00	Za Cicero in Chicago je . . . \$7.50
1 tednik in 4.80	1 tednik in 4.30
2 tednika in 3.60	2 tednika in 3.10
3 tednike in 2.40	3 tednike in 2.90
4 tednike in 1.20	4 tednike in 2.70
5 tednikov in nič	5 tednikov in 1.50

Za Evropo je \$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo: — Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto lista Prosveta. Ako tega ne storijo, tedaj mora upravništvo znizati datum za to vsoto naročnika.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$

1) Ime Cl. društva št.

Naslov

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2) Cl. društva št.

3) Cl. društva št.

4) Cl. društva št.

5) Cl. društva št.

Mesto Država

Nov naročnik Star naročnik